

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Vnímání dětí cizinců žijících v České
republice -
zaměřeno na vietnamskou komunitu

Vypracovala: Petra Holíková

Vedoucí práce: PhDr. Salim Murad, Ph.D.

České Budějovice, 2014

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci nazvanou „Vnímání dětí cizinců žijících v České republice- zaměřeno na vietnamskou komunitu“ vypracovala samostatně, pouze s použitím citovaných zdrojů.

V Českých Budějovicích, dne 29. dubna 2014

Podpis _____

Petra Holíková

Poděkování:

Děkuji tímto vedoucímu bakalářské práce, panu PhDr. Salimu Muradovi, Ph.D., za odborné vedení práce, cenné rady, ochotu a čas, který mi věnoval. Také děkuji respondentům, se kterými byly vedeny rozhovory, za jejich ochotu.

Anotace

Tato práce pojednává o vnímání dětí cizinců dlouhodobě žijících v České Republice. Zabývá se problematikou vlivu odlišného původu na identitu jedince, jakou roli hraje osobnost člověka a jeho rodinná historie. Cílem práce je také popsat celý proces přizpůsobování a včleňování se mezi kulturní a sociální prostředí České republiky. Zaměřuje se na rozdíly rodinných zvyků, stylu života a proměny identity dětí oproti jejich rodičům a prarodičům. V teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy týkající se tohoto tématu a jejich vzájemné vztahy. Praktická část se zaměřuje na kvalitativní studii pomocí metody dotazování a techniky rozhovorů se zkoumanými osobami na toto téma.

Klíčová slova

Etnicita, identita, cizinec, vietnamská menšina, psychika, rodinné zvyky, integrace.

Anotation

The issue of foreigners' children's perception staying in the Czech Republic for the long term is the theme of this thesis. It deals with the influence of different origins to an individual's identity and also what kind of role plays the individual's personality and his history of his family. The aim of the thesis is to describe the whole process of adapting and incorporating into the cultural and social environment of the Czech Republic. The thesis focuses on the differences in family customs, lifestyle changes and the change of children's identity versus their parents and grandparents. The basic concepts and their reciprocal relationships are explained in the theoretical section. The practical section is aimed towards qualitative research, using methods of questioning and interview techniques with the examined persons on this topic.

Key words

Ethnicity, identity, foreigner, Vietnamese minority, mental, family traditions, integration.

OBSAH

OBSAH.....	6
ÚVOD.....	8
1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	10
1. 1. Základní pojmy	10
1. 2. Integrace.....	11
1. 2. 3. Členění integrace	12
1. 2. 4. Cíle integrační politiky dle Usnesení vlády ČR z roku 2012	16
1. 2. 5. Priority integrace cizinců	17
1. 2. 6. Identifikační sféra integrace.....	18
2. POČÁTKY MIGRACE VIETNAMCŮ DO ČESKÉ REPUBLIKY	22
2. 1. Důvody migrace do České republiky.....	22
3. SOUČASNOST	24
3. 1. Vietnamci na trhu práce	24
3. 2. Vzdělání a kvalifikace	25
3. 3. Znalost českého jazyka	26
3. 4. Aktivity ve volném čase	27
3. 5. Společenské vztahy	28
3. 6. Vietnamská sdružení.....	29
4. IDENTIFIKAČNÍ DIMENZE	32
4. 1. Průzkum Centra pro výzkum veřejného mínění	33
5. PSYCHICKÉ PROBLÉMY DĚTÍ EMIGRANTŮ.....	35
5. 1. Možné komplikace ve škole	35
5. 2. Důsledky rozdílné míry integrace dětí a rodičů do společnosti	36
6. METODOLOGICKÁ ČÁST	38
6. 1. Cíle výzkumu.....	38
6. 2. Zásady výzkumu	38
6. 3. Průběh sběru dat.....	39
6. 4. Rozhovory.....	41
6. 4. 1. Průběh sběru dat o rodičích	49
6. 4. 2. Průběh sběru dat u zbylých respondentů	52
6. 4. 2. Dotazník zasláný třem posledním respondentům – 1. část.....	53
6. 4. 3. Dotazník zasláný třem posledním respondentům – 2. část.....	59

6. 5. Shrnutí rozhovorů	63
7. ZÁVĚR	65
LITERATURA A ZDROJE.....	67
Internetové zdroje	68
PŘÍLOHY	71
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	73

ÚVOD

Téma „Vnímání dětí cizinců žijících v České republice - zaměřeno na vietnamskou komunitu“ jsem si vybrala hned z několika důvodů. Nejprve bych však ráda poukázala na samotný pojem „komunita“. Přestože je toto označení v souvislosti s Vietnamci široce užíváno, jeho význam je podstatně širší. V pravém slova smyslu totiž „komunita“ znamená společenství lidí, kteří se navzájem znají a tvoří nějaký menší celek. Vietnamská menšina v ČR je však mnohem početnější a nelze říci, že by se všichni členové navzájem znali tak, abychom ji mohli nazvat komunitou. Přesto se tento pojem v ČR vžil a je běžně užíván. S ohledem na tuto skutečnost jsem ho také zvolila do názvu této práce.

Jedním z důvodů, proč jsem si zvolila toto téma, se stala skutečnost, že jsem si začala stále více všimnout vietnamských dětí všude kolem sebe. Uvědomila jsem si, že už to nejsou ti samí Vietnamci, které všichni vidáme nejčastěji na tržištích či v obchodech s oblečením a potravinami. Tato mladá generace se mi totiž jevila již natolik „česká“, že ve mně vyvolala úvahy o tom, jaké to je pocházet z vietnamské kultury, mít vietnamské kořeny a zároveň vyrůstat spolu s českými tradicemi a zvyklostmi. To mě zároveň přivedlo k myšlence zabývat se právě touto mladou generací, vnímáním vlivu odlišného původu na jejich identitu a dále jakou roli v tom hraje rodina a samotná osobnost jedince. Vietnamská společnost je však poněkud uzavřená a je těžké nahlédnout do jejího nitra. Svou roli v tom hrají odlišné zvyklosti, tradice, rozdílné vnímání situací a nastavení priorit v životě, a pokud nemluvíme o mladé generaci, často je to tato uzavřenost způsobená i jazykovou bariérou.

Dalším motivem k sepsání této práce byl fakt, že integrace cizinců je v současné době v rámci Evropy velice aktuálním tématem. Rovněž mne zaujala představa bližšího nahlédnutí do života jednotlivců a možnost seznámit tak alespoň mé okolí s touto problematikou.

V teoretické části práce se nejprve zabývám výkladem základních pojmů pro lepší pochopení celé problematiky a rozlišuji druhy integrace dle různých autorů. Zároveň uvádím současné cíle integrační politiky vlády ČR a popisuji indikátory, které mají vliv na integraci cizinců. Práce dále obsahuje informace o počátcích migrace Vietnamců do České republiky, včetně důvodů jejich příjezdu a následného usídlení se v ČR, pojednává o současné situaci Vietnamců na trhu práce, jejich vzdělání, znalosti českého jazyka či o volnočasových aktivitách. V neposlední řadě popisují identifikační

dimenzi a s ní spojené možné psychické problémy dětí imigrantů. Rovněž jsem se rozhodla prozkoumat výsledky Centra pro výzkum veřejného mínění, ze kterého vyplynul víceméně negativní postoj české majority k vietnamské komunitě. Dle mého názoru v tom má svůj díl malá informovanost veřejnosti a také masová média, která většinou prezentují Vietnamce v souvislosti s trestnou činností. Následkem negativního zobecňování si pak část veřejnosti utvořila záporný postoj k vietnamské komunitě. S ohledem na tento fakt je pak dalším cílem této práce pokusit se zlepšit informovanost širší veřejnosti a poskytnout jí vhled do této problematiky. Toto jsem se pokusila uskutečnit také pomocí metodologické části práce pomocí kvalitativních rozhovorů se sedmi příslušníky mladé generace z vietnamské národnostní menšiny v ČR.

1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

V této části práce nejprve vymezím základní pojmy, jejichž vysvětlení je klíčové pro orientaci v problematice, kterou se v této práci zabývám.

1. 1. Základní pojmy

- **Identita** – Tento pojem je odvozen z latinského „*identicus*“, což znamená „*totožný*“, pocházejícího z „*idem*“, znamenajícího „*tentýž*“. Jak uvádí Deschamps a Devos, skutečnost, že cítíme podobnost v rámci jedné skupiny, nazýváme sociální identitou, zatímco osobní identita je rozdílnost uvnitř této skupiny.¹ Dle Dany Bittnerové a Mirjam Moravcové se snaha o nalezení jejího obsahu, rozsahu a dosahu stala centrální kategorií, která by měla obhájit existenci určitého společenství v boji za uznání.² Na identitu nahlíží jako na proměnnou, která může ovlivnit integraci minorit do majoritní společnosti a zároveň majoritní společnost naučit respektovat tyto minority, tedy jejich odlišnost. Díky stejné identitě se lidé sdružují a považují se za členy jedné a té samé společnosti. Na vytvoření identity u každého člověka působí mnoho faktorů. Je velmi důležitá pro začlenění, fungování a také přispívání do dané společnosti. Již Erik Erikson se domníval, že člověk v životě prochází osmi růstovými stádii, kdy v každém z nich čelí určité krizi, kterou je potřeba překonat. Dospívající člověk proto bojuje za vytvoření své identity. O co složitější to musejí mít děti vietnamských imigrantů, kteří navíc čelí dalším vlivům- například kulturnímu šoku?
- **Imigrace** – Tento pojem představuje přistěhovalectví. Jedná se o proces, při kterém dochází k usazení obyvatel na území jiného státu, než je jejich vlastní. Imigrant – přistěhovalec, je cizinec, který do hostitelské

¹DESCHAMPS a DEVOS, 1998. cit. In: TESARĚ, Filip. *Etnické konflikty*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. s. 53. ISBN 978-80-7367-097-9.

² BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ. *Etnické komunity: Integrace, identita*. 1. vyd. Praha: FHS UK, 2011. sv. 7. s. 10. ISBN 978-80-87398-13-5.

země přišel z ekonomických, politických, náboženských nebo jiných důvodů za účelem dlouhodobějšího pobytu.

- **Minoritní společnost** – Neboli menšinová. Jedná se o takovou společnost, která má na určitém území menší počet členů, než společnost většinová. Často trpí znevýhodněním, které má díky své odlišnosti vůči většinové společnosti.
- **Majoritní společnost** – Neboli většinová. Jak z názvu vyplývá, je to skupina, která má na daném území převahu v počtu jejích členů nad společnostmi minoritní.
- **Etnicita** – Lze ji považovat za jednu z forem sociální identity. Tento pojem je široce používaný a jeho definice není jednoduchá, záleží na konkrétním autorovi. Dle Filipa Tesaře však silně souvisí se zvyklostmi, jazykem, kolektivními zkušenostmi a skupinovou solidaritou. Jak uvádí Richard Jenkins, etnicita je mimo jiné kolektivní a zároveň individuální, navenek vyjádřená v institucích a vzorech sociálních interakcích, vnitřně pak v osobní sebeidentifikaci.³

1. 2. Integrace

P. Barša pracuje s pojmem „národní integrace“, kterou vysvětluje jako „proces, jímž se etnické, místní a jiné skupiny roztavují v oddělených společnostech politicky organizovaných do národních států. Tento proces je dlouhodobý a jen o málokterém státě – včetně těch západoevropských s nejstarší tradicí politicko-institucionální jednoty – bychom se odvážili tvrdit, že je naprosto kulturně homogenní. Proces národní integrace lze chápat jednak jako součást širších sociálních a ekonomických dějů, jednak jako důsledek záměrných politik států.“⁴ D. Drbohlav pak interpretuje výsledky integračního procesu, při kterém se sjednocuje místní obyvatelstvo s imigranty, jako určitou úroveň začlenění migrantů do společenského, kulturního, geografického,

³ JENKINS, Richard, 2000. cit. In: TESARĚ, Filip. *Etnické konflikty*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. s. 56. ISBN 978-80-7367-097-9.

⁴ BARŠA, Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. sv. 4. s. 209. ISBN 80-7325-020-9.

právního, ekonomického a v neposlední řadě politického systému většinové společnosti, kdy migranti zastávají posty rovné s posty většinové společnosti.⁵

Tento pojem je tedy různými autory definován odlišně a myslím si, že každá definice je v tom kterém kontextu přiléhavá a bezesporu vhodná. Pokud bych měla krátce definovat pojem integrace já, znamenala by začlenění jedince z minoritní skupiny do většinové společnosti, jeho zapojení a celkové angažování ve společenském a kulturním dění hostitelské země.

1. 2. 3. Členění integrace

P. Barša ve své knize uvádí tříúrovňovou typologii integrace. Tyto úrovně jsou: Integrace kulturní, integrace sociálně-ekonomická a integrace občansko-politická. Další rozvedení těchto úrovní je možno vidět v následující tabulce.

Tabulka 1: Tříúrovňová typologie integrace (dle Birche)

Tříúrovňová typologie integrace	
Integrace kulturní	Asimilace
	Tavící tyglík
	Kulturní pluralismus
	Multikulturalismus
Záporná alternativa	Kulturní segregace
Integrace sociálně-ekonomická	Úplná (asimilace)
	Částečná
Záporná alternativa	Ekonomická segregace
Integrace občansko-politická	Asimilace
	Akomodace (neformální/formalizovaná)

⁵ DRBOHLAV, Dušan, Lenka MEDOVÁ, Zdeněk ČERMÁK, Eva JANSKÁ, Dita ČERMÁKOVÁ a Dagmar DZÚROVÁ. *Migrace a (i)migranti v Česku: Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Praha: Slon, 2010. Studie, 66. s. 89. ISBN 978-80-7419-039-1.

Záporné alternativy	Kontrola většinou (politická segregace)
	Etnicko-kulturní konflikt

Zdroj: BARŠA, Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. sv. 4. s. 240. ISBN 80-7325-020-9.

„Birch rozděluje menšinová práva do dvou základních kategorií – na práva zajišťující občanskou rovnost a rovnost příležitostí a práva ochraňující kulturní identitu. První se tedy týkají občansko-politické a sociálně-ekonomické integrace, druhá integrace kulturní.“

P. Barša ve své práci rozlišuje na kulturní rovině asimilaci, tavicí tyglík a kulturní pluralismus. O multikulturalismu hovoří jako o silnější variantě pluralismu. Asimilaci chápe tak, že menšina opustí veškeré své zvyky a hodnoty, které ji odlišovaly od majoritní společnosti, a tak se v této společnosti vlastně zcela rozpustí. Pokud si menšina při splynutí s celkem ponechá své rysy a dokonce jimi obohatí tento celek, jedná se o tavicí tyglík. V případě, že si menšina zachová svou kulturní odlišnost a soudržnost, avšak ekonomicky a politicky je pevně vsazena do okolní společnosti, pak hovoříme o formě kulturně-pluralistické integrace. *„Multikulturalismus pak tuto kulturně-skupinovou mnohost povyšuje na žádoucí a politicky prosazovaný konstitutivní rys dané společnosti.“*

Na rovině sociálně-ekonomické rozlišuje integraci úplnou a částečnou. První případ nazývá ekonomickou asimilací, která nastává, pokud nelze zjistit korelaci mezi sociálně-ekonomickým postavením a etnicko-kulturním původem. Pokud však jedinci z určité menšinové společnosti mají horší šance hospodářsky uspět než příslušníci jiných skupin, pak se jedná o integraci částečnou. Co se týče ekonomické segregace, tam již příslušníci menšin nemají téměř žádné zastoupení ve vyšších sociálních a příjmových kategoriích.

V případě občansko-politické integrace vysvětluje asimilaci jako stav, kdy etnická příslušnost nemá žádný vliv na zaměstnání ve státní správě či na úspěch v soutěži demokratické reprezentace. *„Druhou základní formou politické integrace je akomodace jako záměrné brání ohledu na etnicko-kulturní menšiny ve státní správě či*

v mechanismech politické reprezentace na stranické, místní zastupitelské či parlamentní úrovni.“⁶

P. Barša také zmiňuje model integrace vypracovaný filosofkou Hannah Arendtovou, která rozlišuje sféru veřejnou, sféru sociální (v jejím pojetí ekonomickou) a sféru soukromou.

- Veřejná sféra – V této sféře probíhá politická integrace jedinců a vztahy se mají řídit principem rovnosti, který je zajištěn ústavně zaručenými občanskými a politickými právy.
- Sociální sféra – V této sféře, ve které dochází k produkci a směně materiálních statků je omezena role státu. Stát může být nápomocen pouze na startovací čáře při vstupu do života u obzvláště sociálně a kulturně znevýhodněných jednotlivců.
- Soukromá sféra – Tato sféra zahrnuje rodinu, kulturní kreativitu a komunikaci.⁷

Jiné modely jsou popisovány doc. RNDr. Dušanem Drbohlavem, CSc.⁸

- Asimilace – Podobně jako popisuje P. Barša, je asimilace popsána jako splynutí minority s majoritou.
- Tavící kotelnice – Podobný asimilaci, ovšem zde si minorita ponechává určité prvky, které dále ovlivňují a tvoří národ. Zde vidíme opět shodu s P. Baršou a jeho tavícím tyglíkem, kde si menšina při splynutí ponechává určité své specifické prvky a dokonce dále obohatí celý celek.
- Salátová mísa – Minorita a majorita žije vedle sebe a navzájem komunikují a spolupracují.
- Strukturální integrace – Protože je adaptace minority vysoká a zároveň si toto etnikum zachovává svá specifika, lze ji považovat za ideální model. Imigranti mají stejné rovnoprávné postavení jako majorita.

Tři modely národní integrace dle P. Barši:

⁶ BARŠA, Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. sv. 4. s. 231-241. ISBN 80-7325-020-9.

⁷ BARŠA, Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. sv. 4. s. 90-91. ISBN 80-7325-020-9.

⁸ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. s. 24. ISBN 80-7178-648-9 : 249.00.

- Důsledný asimilacionismus – S ním je spojována Francie. Podmínkou nově přichozích do národního společenství je jejich asimilace. Tak například vyučování ve škole ignoruje zvláštnosti žáků, náboženské symboly apod. jsou vykázány do soukromí a všichni si musejí osvojit jednu a tu samou identitu jednoho nedělitelného národa. Příslušnost k nějaké menšině je brána jako soukromá záležitost občana. Stýskalová uvádí, že tento „*francouzský asimilacionistický model vychází z práva země (ius solis), což v praxi znamená, že každý imigrant si po pěti letech legálního pobytu může zažádat o udělení státního občanství.*“⁹ Občané mohou používat stejná práva bez ohledu na původ. Můžeme tedy vidět oddělení privátní sféry od veřejné.
- Kulturní pluralismus – S ním je spojována Velká Británie, kde i přes převahu anglické kultury je dostatek prostoru pro jiné kolektivní identifikace. Tento přístup nezakazuje veřejnou viditelnost a bere na tyto odlišné skupiny politický ohled. I zde je ale předpoklad jisté míry osvojení většinové kultury. V učebních programech škol jsou brány v úvahu etnické a náboženské rozdíly, stejně tak jako při sčítání lidu, kdy jsou dostupné i oficiální statistiky o etnických a rasových menšinách.

Tyto dva přístupy jsou spjaty s *jus solis* (také *ius solis*), což v praxi znamená, že každý migrant si po pěti letech legálního pobytu může zažádat o udělení státního občanství.

- Diferencovaná inkorporace – V Německé variantě není politicky integrační, ale spíše segregacionistická. V zemích s tímto přístupem vychází přiznávání občanství z *jus sanguinis* (právo krve), což znamená, že etnicko-kulturní odlišnost je chápána jako nepřekročitelná překážka politické integrace. Například pokud se v Německu tureckým občanům trvale žijícím a pracujícím narodí dítě, nemá automaticky nárok na německé občanství. Je to tak dáno historicky, kdy v případě „hostujících dělníků“ (*Gastarbeiter*) byla odmítána jejich kulturní a občansko-politická integrace z toho důvodu, že se vrátí zpět do své původní vlasti. Z tohoto důvodu podporoval stát jejich kulturu (stavění mešit apod.),

⁹ MAREŠ, Miroslav. *Etnické menšiny a česká politika: analýza stranických přístupů k etnické a imigrační politice po roce 1989*. 1. vyd. Brno: CDK Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004, s. 15. ISBN 8073250500.

„nikoliv v zájmu vzniku multikulturní společnosti, ale pro usnadnění návratu imigrantů domů a ochranu německé kulturní homogenity.“¹⁰

1. 2. 4. Cíle integrační politiky dle Usnesení vlády ČR z roku 2012¹¹

Integrace je oboustranný proces, do něhož vstupují jak cizinci, tak majoritní společnost. Každé integrační opatření má za cíl oboustranně přínosné soužití nově příchozích s obyvatelstvem přijímací země. V integrační politice se musí projevovat nové skutečnosti a potřeby jak cizinců, tak i české společnosti a musí také posilovat vědomí o propojenosti imigrace a integrace se sociálními, kulturními, ekonomickými a politickými aspekty života společnosti.

Dle Usnesení vlády České republiky o integraci cizinců ze dne 4. ledna 2012, má ekonomická krize samozřejmě dopad na celou společnost a tudíž je nutné zavést opatření, která budou prohlubovat aktivní integrační politiku. Tato integrační politika by měla snižovat sociální napětí, a aby sami cizinci byli schopni adekvátně reagovat na změny ve společnosti. Cílem Postupu při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců – Společné soužití v roce 2012 je navrhnout konkrétní opatření, kterými příslušné rezorty odpovědné za realizaci integrační politiky v průběhu roku 2012 podpoří úspěšnou integraci cizinců v České republice. Na tomto postupu by se měly podílet hlavně nestátní neziskové organizace a regionální centra na podporu integrace.

Dle politiky legální migrace, může být imigrace bezproblémová pouze tehdy, pokud na ni přímo navazují integrační opatření napomáhající cizincům úspěšně se začlenit do společnosti. Naším úkolem je vytvořit pro cizince takové podmínky, které jim budou napomáhat začlenit se do společnosti a ochrání je před diskriminací. Ze strany cizinců však musí být předpoklad, že se chtějí do této společnosti začlenit, že budou respektovat hodnoty a ctít zákony přijímací země i zákony Evropské unie. Cílem integrace je dosažení nekonfliktního a oboustranně prospěšného soužití, vzájemného porozumění a poznání. Integrační politika by měla pomoci cizincům k

¹⁰ BARŠA, Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. sv. 4. s. 10-13. ISBN 80-7325-020-9.

¹¹ ČESKO. Usnesení vlády České republiky č. 6 ze dne 4. ledna 2012 k Postupu při realizaci aktualizované Koncepci integrace cizinců - Společné soužití v roce 2012. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/0E0030F05E/\\$File/USNESEN%C3%8D_VL%C3%81DY_%C4%8CR_ze_dne_4.1.2012_%C4%8D._6_k_Postupu_p%C5%99i_realizac.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/0E0030F05E/$File/USNESEN%C3%8D_VL%C3%81DY_%C4%8CR_ze_dne_4.1.2012_%C4%8D._6_k_Postupu_p%C5%99i_realizac.pdf)

tomu, aby dosáhli důstojného žití v ČR. Má zabránit společenské izolaci cizinců, vytváření uzavřených komunit a jejich sociálnímu vyloučení.

Integrační opatření se mají vztahovat jak na nově příchozí, kterým by mělo poskytnout základní orientaci po příjezdu do ČR jakožto do hostitelské země, tak i na dlouhodobě či trvale pobývajících cizince. Existují také specifická opatření, která se zaměřují na informovanost v předmigračním období v zemi původu. Zvláštní pozornost je věnována druhé generaci cizinců (děti a mládež), která je ve zranitelném postavení a také ženám, nejen zapojeným na trhu práce, ale zejména ženám v domácnosti, aby se lépe zapojily do integračních aktivit.

1. 2. 5. Priority integrace cizinců¹²

Realizace vládou aktualizované Koncepce integrace cizinců je zacílena do čtyř základních oblastí integrace cizinců – znalost češtiny, ekonomická soběstačnost, orientace ve společnosti a vztahy mezi komunitami.

- a) Znalost českého jazyka cizinců – Znalost českého jazyka hraje důležitou roli ve snaze o získání vzdělání a určité kvalifikace. Je klíčovým faktorem pro vstup na trh práce a je nezbytná pro začlenění jedince do společnosti.
 - Děti cizinci – Hlavním úkolem integrace dětí je zajištění rovných příležitostí ve vzdělání. Znalost jazyka je podmínkou pro úspěšné absolvování školní docházky, dalšího vzdělání a pro budoucí kariéru. Je nezbytné v rámci dotací podpořit službami pedagogických asistentů naše školy a zlepšit komunikaci pedagogů s rodiči dětí cizinců, včetně pořádání různých mimoškolních integračních aktivit.
 - Dospělí cizinci – Jednou z podmínek pro získání povolení k trvalému pobytu je složení zkoušky na úrovni A1. Proto je cílem integrační politiky také zlepšení dostupnosti kurzů češtiny pro dospělé cizince v rámci regionálních Center na podporu integrace cizinců, dále v rámci projektů místních samospráv, nevládních neziskových organizací a dalších subjektů, např. škol, úřadů práce v rámci rekvalifikace, kurzy češtiny zaměřené na výkon povolání ve spolupráci se zaměstnavateli atd.

¹² ČESKO. Usnesení vlády České republiky č. 6 ze dne 4. ledna 2012 k Postupu při realizaci aktualizované Koncepci integrace cizinců - Společné soužití v roce 2012. Dostupné z [http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/0E0030F05E/\\$File/USNESEN%C3%8D_VL%C3%81DY_%C4%8CR_ze_dne_4.1.2012_%C4%8D._6_k_Postupu_p%C5%99i_realizac.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/0E0030F05E/$File/USNESEN%C3%8D_VL%C3%81DY_%C4%8CR_ze_dne_4.1.2012_%C4%8D._6_k_Postupu_p%C5%99i_realizac.pdf)

- b) Ekonomická soběstačnost – Opatření by měla zlepšit přístup cizincům na trh práce a také schopnost na tomto trhu setrvat. Měla by zajistit ochranu cizinců před diskriminací a zneužíváním.
- c) Orientace cizince ve společnosti – informovanost cizinců – Důležité je zajistit plnou informovanost cizinců ve všech fázích jejich pobytu v České republice. Aby se cizinci nestali závislí na zprostředkovatelích (viz níže Dich vu), je důležité je dobře seznámit s prostředím, s jejich právy, ale i povinnostmi, s místními poměry, zvyklostmi a s řešením každodenních situací. Tato orientace v hostitelské společnosti má být zajištěna adaptačně-integračními kurzy, jejichž zaměření bude diferencováno dle délky a účelu pobytu v ČR.
- d) Vzájemné vztahy cizinců a majoritní společnosti – Politika integrace má za cíl podporovat harmonické soužití cizinců s většinovou společností a zachovat sociální soudržnost a v neposlední řadě zabránit izolaci cizinců a z toho plynoucích konfliktů. Je třeba podporovat majoritní společnost, aby se zajímala o odlišnou kulturu cizinců, jejich možné problémy zde a lépe je tak pochopila a tolerovala. Je důležité zajistit komunikaci mezi subjekty, jako jsou školy, sportovní či kulturní kluby, rodinná centra či jiné občanské aktivity s minoritní společností s důrazem na druhou generaci – děti a mládež. Předějit vzniku problémů ve vzájemných vztazích je možno právě díky vzájemnému porozumění a respektu.

1. 2. 6. Identifikační sféra integrace¹³

Existuje mnoho studií zabývajících se kategoriemi, které mají vliv na integraci imigrantů. Po prostudování těchto prací jsem došla k názoru, že se víceméně v jednotlivých kategoriích shodují. Identifikační sféra integrace však pojímá jak subjektivní pocity sounáležitosti a identifikace jedince s majoritní společností, tak i postoje přijímající společnosti k jedinci a tím se stává poměrně těžko měřitelnou.

¹³ DRBOHLAV, Dušan, Lenka MEDOVÁ, Zdeněk ČERMÁK, Eva JANSKÁ, Dita ČERMÁKOVÁ a Dagmar DZÚROVÁ. *Migrace a (i)migranti v Česku: Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Praha: Slon, 2010. Studie, 66. s. 90-96. ISBN 978-80-7419-039-1. K tomu srov.: BARŠA, Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. sv. 4. s. 231- 241. ISBN 80-7325-020-9.

D. Drbohlav se domnívá, že je možné stanovit několik integračních indikátorů, avšak není zcela jednoznačné, které jsou ty nejpříhodnější. Při použití indikátorů míry integrace nám stojí v cestě několik překážek. Tak například při pozorování procesu integrace se nelze zaměřit pouze na kategorii „cizinec“, jelikož získání státního občanství nezaručuje faktickou integraci migranta do společnosti. D. Drbohlav rozlišuje několik rovin integrace podobným způsobem jako P. Barša či H. Arendtová. Jednou z těchto rovin je socioekonomická integrace migrantů, která je úzce spojená se zaměstnaností. Ta je totiž považována za klíčový mechanismus integrace. Dle Závěrečné zprávy Evropské komise¹⁴ integraci imigrantů ovlivňuje také zaměstnanost a povolání, ale v neposlední řadě také vzdělání. Nízká úroveň vzdělání může totiž vysvětlit v mnoha případech nízkou socioekonomickou situaci imigrantů. Proto je důležité, zajistit přístup a také kvalitu vzdělání pro všechny děti imigrantů, vyhnout se sociální segregaci ve školách a podpořit je v jejich dalším, vyšším studiu a tím jim zajistit do budoucna vyšší socioekonomický status. Dle zprávy o indikátorech integrace imigrantů publikované Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj¹⁵ však vysoké vzdělání imigrantů samo o sobě není nutně zárukou pro úspěšnou integraci, avšak je silně ztotožňováno s úspěchy jejich dětí.

Integrační indikátory vhodné pro sféru právně-politické integrace se dotýkají státoobčanské politiky státu. Zde se D. Drbohlav shoduje s P. Baršou, když tvrdí, že účast migrantů v politickém životě dané přijímací země je jedním z klíčových prvků úspěšné integrace migrantů. Závěrečná zpráva Evropské komise považuje za důležitý prvek migrační a integrační politiku státu vůbec.

V sociokulturní sféře, na kterou jsem se v praktické části práce zaměřila, lze zkoumat životní styl migrantů, jejich hodnoty a postoje. Nicméně z pohledu integračních indikátorů D. Drbohlav ve své práci uvádí ukazatele jako je například kriminalita, která také může vypovídat o rozsahu přizpůsobení migrantů v sociokulturní

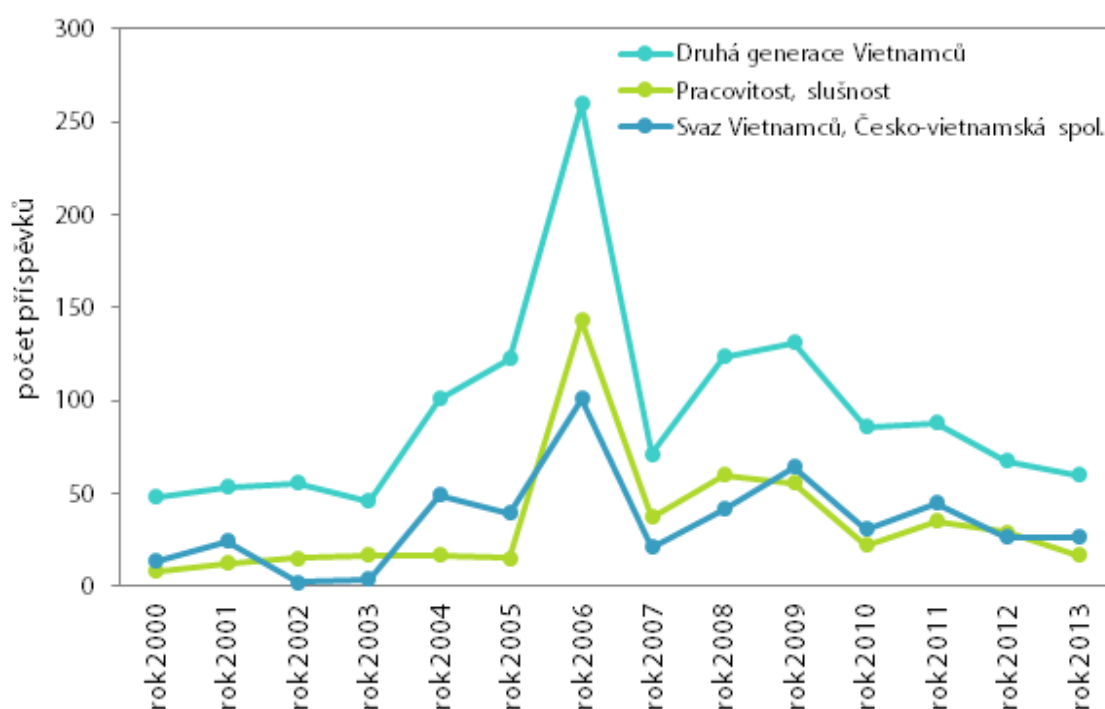
¹⁴ HUDDLESTON, Jan NIESEN a Jasper DAG TJADEN. EUROPEAN COMMISSION. *Using EU Indicators of Immigrant Integration: Final Report for Directorate-General for Home Affairs*. 2013. vyd. 2013. s. 5-13. Dostupné z: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/policies/immigration/general/docs/final_report_on_using_eu_indicators_of_immigrant_integration_june_2013_en.pdf

¹⁵ OECD. *Settling in: OECD Indicators of Immigrant Integration 2012* [online]. 2012. vyd. OECD Publishing, 2012 [cit. 2014-04-23]. ISBN 978-92-64-17153-4. Dostupné z: <http://www.oecd.org/migration/integrationindicators/>

sféře. Ta totiž může upozorňovat na neakceptování primárních společenských norem a předpisů. Zdůrazňování kriminálních činů v televizním vysílání však může mít za následek nepříznivé přijetí migrantů společností.

Dle společnosti NEWTON Media, která vypracovala analýzu stereotypních atributů národnostních skupin žijících v ČR, byl nejčastější kontext medializace Vietnamců (2000 - 2013) prostředí tržnice, padělané zboží a také drogová kriminalita. Avšak jak můžeme vidět v grafu 1, v roce 2006 kulminoval pozitivně laděný atribut nazvaný integrace a druhá generace.

Graf 1: Vývoj atributů spojovaných s Vietnamci (2000-2013)

Zdroj: HEJHALOVÁ, Ivana. <http://www.mediainfo.cz>: Od trhovce k vietnamské pěstírně marihuany. [Http://www.mediainfo.cz](http://www.mediainfo.cz) [online]. 2013 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.mediainfo.cz/clanky/od-trhovce-k-vietnamske-pestirne-marihuany/>

Jsem přesvědčena, že díky negativnímu zobecňování a házení do „stejněho pytle“ dochází k formování záporných postojů veřejnosti k cizincům. Právě zde bychom měli uplatnit jednu z nutných multikulturních kompetencí člověka, kterou je kritické hodnocení předkládané informace s vědomím hrozící generalizace podobných informací. Dalším významným znakem kulturní integrace dle D. Drbohlava, stejně tak jako uvádí Závěrečná zpráva Evropské komise, je znalost jazyka přijímacího státu. Dle

vládou aktualizované Koncepce integrace cizinců, která je zacílena do čtyř základních oblastí integrace cizinců, je znalost češtiny na prvním místě. Má významnou roli jak v procesu vzdělávání, tak například ve vstupu na trh práce a celkově pro začlenění se do společnosti.

2. POČÁTKY MIGRACE VIETNAMCŮ DO ČESKÉ REPUBLIKY

Dne 2. února 1950 Československo uznalo Ho Či Minovo prohlášení o legitimitě jeho vlády a zahájilo tak diplomatické vztahy s Vietnamskou demokratickou republikou. První známí Vietnamci, kteří na základě kulturní spolupráce Československa a Vietnamské demokratické republiky dorazili do Chrástavy u Liberce, byly stovky vietnamských dětí. Tyto děti přijely za účelem vyučení, dalšího vzdělání a některé z nich dokonce vystudovaly vysoké školy. Při návratu do Vietnamu pak zastávaly společensky významné posty. V 70. letech Československo pokračovalo s poskytováním stipendií pro vysokoškolské studium a ročně přijalo zhruba 120 až 150 nových vietnamských studentů. Československo také zaškolovalo praktikanty a koncem roku 1982 v ČSSR pracovalo přes 25 000 vietnamských dělníků.¹⁶ V roce 1989 ČSSR odstoupilo od společných dohod o vzájemné kulturní a hospodářské spolupráci a část Vietnamců se tak v 90. letech vracelo zpátky do své vlasti, část z nich zůstávala a měnila formu a účel svého pobytu.

Vietnamská menšina v České republice, reprezentovaná jednak občany České republiky hlásícími se k vietnamské národnosti, tak i občany Socialistické republiky Vietnam, majícími v České republice trvalý či krátkodobý pobyt, byla uznána jako oficiální národnostní menšina a to díky usnesení vlády České republiky č. 530 ze dne 3. července 2013 o změně Statutu Rady vlády pro národnostní menšiny, kdy do této Rady byla pozvána vietnamská a běloruská menšina a tak má nárok na státní podporu svého jazyka a kultury.¹⁷

2. 1. Důvody migrace do České republiky

Jak jsem již zmínila výše, vietnamští obyvatelé přijížděli do ČSSR na základě kulturní a hospodářské spolupráce, kdy ČSSR jakožto země „socialistického tábora“ měla za úkol podporovat rozvojové země třetího světa. Mladí Vietnamci zde měli

¹⁶ HLAVATÁ, Lucie, Ján IČO, Petra KARLOVÁ, Karel KUČERA a Mária STRAŠÁKOVÁ. *Dějiny Vietnamu*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. s. 280. ISBN 978-80-7106-965-2.

¹⁷ ČESKÁ REPUBLIKA. USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY: O změně Statutu Rady vlády pro národnostní menšiny a o jmenování členů této Rady. In: www.vlada.cz. 3. července 2013, č. 530. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/historie-a-soucasnost-rady-15074/>

možnost studovat nebo se vyučit a zajistit si tak při návratu do své vlasti lepší pracovní pozice, mnohdy vysoce prestižní - například v politickém životě. Mnoho z nich se však již nevrátilo a raději zůstalo v ČSSR. Na rozhodnutí migrovat a vůbec na reálném uskutečnění tohoto záměru se podílí celá řada faktorů a motivů, nejen vzdělávacích či pracovních. Důvodem k opuštění vlasti se může stát socioekonomická nebo politická situace, stejně tak jako osobní motivy, kdy rozličné životní okolnosti přimějí jednotlivce k takovému rozhodnutí. Těmito okolnostmi mám na mysli například migraci za partnerem či rovnou celou rodinou. Samozřejmě se tyto motivy mohou v čase proměňovat, proto by bylo vhodné provádět výzkum s migranty v jednotlivých fázích migračního cyklu, tzn. jak s potencionálními migranty, emigranty, tak i těmi, kteří se vrátili do své rodné země a sledovat tak motivační proměny v průběhu života. Zde však po mých zkušenostech s výzkumem pro tuto práci zcela souhlasím s RNDr. Terezou Kušnirákovou, Ph.D.¹⁸, která ve své práci uvádí, že sledovat motivační proměnu v průběhu celého života jednoho migranta je nejen z časových, ale finančních důvodů možno považovat za utopické, nehledě na to, že migrant nemusí být nakloněn ke spolupráci nebo nemusel těmito všemi fázemi migrace projít.

¹⁸ KUŠNIRÁKOVÁ, T. (2012): Využití gestalt přístupu tady a teď ve výzkumu mezinárodních migrací z perspektivy behaviorální geografie. In. Osman, R., Daněk, P. (eds.): Sborník z workshopu Geografický výzkum v České republice. Tribun EU, Brno, s. 113-125. Dostupné z: <http://www.geomigrace.cz/?q=cs/node/73>

3. SOUČASNOST

3. 1. Vietnamci na trhu práce

V současné době pracují Vietnamci v České republice převážně jako osoby samostatně výdělečně činné. S platným živnostenským oprávněním u nás v roce 2011 takto pracovalo 29 369 osob (ČSÚ- Český statistický úřad- 2011). „Podle *Odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ)* bylo 91 % licencí zařazeno do kategorie *Obchod a opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost.*“¹⁹ Aktivitě typu nákup a prodej zboží spadají právě do této kategorie, na dalším místě se umístilo poskytování služeb jako je ubytování a stravování. Dle Golda²⁰ je ekonomická nezávislost pro imigranty velice důležitá a můžeme si tak vysvětlit jejich volbu soukromě podnikat. Jde o to, že Vietnamci mají určité kulturní vzorce, podle nichž se řídí. Tak například mají přísloví, které říká, že zisk či produkty jsou ovocem vlastní práce a tak se jim podnikání zdá jako ideální ekonomická činnost. Po roce 1989 se Vietnamci zaměřili převážně na prodej textilu, jiní se pustili do podnikání s potravinami a provozování stravovacích služeb. Od té doby se toho ale hodně změnilo a Vietnamci se začali realizovat i v jiných činnostech, jako jsou například překladatelské služby, vydávání časopisů a další. Jelikož jejich podnikání zasahuje již téměř do všech dimenzí, můžeme říci, že toto podnikání je v současnosti velmi diverzifikované.

Co se týče zaměstnaných Vietnamců, tak ti pracují nejčastěji ve zpracovatelském průmyslu, kde obsluhují stroje a jiná zařízení a dle ČSÚ byl jejich celkový počet 32 145 osob k roku 2011.²¹

¹⁹ RÁKOCZYOVÁ, Miroslava, Robert TRBOLA a Ondřej HOFÍREK. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2009, s. 90. ISBN 9788074190230.

²⁰ GOLD, 1992. cit. In: RÁKOCZYOVÁ, Miroslava, Robert TRBOLA a Ondřej HOFÍREK. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2009, s. 91. ISBN 9788074190230.

²¹ Cizinci v ČR 2012. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD* [online]. 2012, 20. 11. 2013 [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/1414-12-r_2012-0900

3. 2. Vzdělání a kvalifikace

Jeden typ studentů míří do České republiky přímo za vzděláním. Jedná se tak o zájem o studium na vysoké škole. Problémem se však může stát jazyková bariéra. Technická univerzita v Liberci se však pouští do projektu, kdy zajišťuje jazykové kurzy nebo otevření pobočky přímo ve Vietnamu, kde vyučují své budoucí studenty českému jazyku a část studia v českém jazyce.

Dle ČSÚ²² ve školním roce 2011/2012 navštěvovalo 1 298 vietnamských dětí české mateřské školky a 2 852 základní školy. Na středních školách bylo celkem 2 340 vietnamských žáků, pouhý jeden žák studoval konzervatoř a 2 žáci vyšší odbornou školu. Na vysokých školách k roku 2011 studovalo 775 vietnamských studentů. Tématem Vietnamci na vysokých školách se také zabývá článek v *Bulletinu SLOVO pro cizince a o cizincích* z ledna 2013.²³ Poukazují zde na výzkum o vietnamské migraci, který byl nedávno ukončen v centru Geomigrace na Přírodovědecké fakultě UK. Vyplyvá z něj, že přesto že v ČR je až 40 % všech Vietnamců mladších 24 let, většina z nich nestuduje, ale pracuje. Pouhých 5 – 8 % všech Vietnamců mezi 18 – 26 lety studuje na vysoké škole. Pokud se držíme našeho vžitého stereotypu vietnamský žák = pilný a úspěšný žák, můžeme zde narazit. Vietnamci „druhé generace“ jsou totiž spjatí s naší kulturou a osvojili si i ty návyky, při kterých mohou ztrácet čas, který by jinak věnovali studiu, jako je brouzdání po internetu či hraní počítačových her. Po nástupu na vysokou školu studenti většinou odcházejí od rodičů a ti už tak nemají takový vliv na jejich studijní prospěch. Tím pádem se často stává, že i přes úspěšné složení přijímacích zkoušek a následné přijetí na vysokou školu studenti dále nezvládají studium a jsou nuceni školu opustit. Někteří však i se svým potenciálem pro dokončení vysokoškolského studia ztrácí studijní nadšení s tím, že jako vysokoškoláci nenaleznou takové uplatnění, které by platově odpovídalo stupni vzdělání. To může být důsledkem českého diskriminačního pracovního prostředí, kdy mladí vzdělání Vietnamci nalézají uplatnění většinou jen v práci pro svou komunitu či velkou firmu, která s touto

²² Cizinci v ČR 2012. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD* [online]. 2012, 20. 11. 2013 [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/1414-12-r_2012-0900

²³ KUŠNIRÁKOVÁ, Tereza. Čeští Vietnamci nebo vietnamští Češi?. *SLOVO: Bulletin pro cizince a o cizincích*. 2013, 10. ročník, č. 01, 12 - 13. [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: http://www.slovo21.cz/nove/images/dokumenty_integrace/bulletin_slovo_01_13.pdf.

komunitou spolupracuje, a to za takový plat, že se jim spíše vyplatí pracovat ve své rodinné firmě, kde navíc nepotřebují vysokou školu.

Například J. Kocourek se však, co se týče mladých žáků, drží všeobecně známého stereotypu o „pilných vietnamských žácích“ a ve své práci uvádí, že Vietnamci mají celkově velkou motivaci k učení a učitel pro ně představuje velkou autoritu díky jeho vzdělání. Při mnoho příležitostech jsou proto učitelé zaplavováni různými dárečky a květinami.²⁴

Současní vietnamští studenti, kteří jsou potomci první generace vietnamských migrantů, jsou tedy sice všeobecně považováni za velice cílevědomé žáky a po základní škole směřují na gymnázia a dále na vysoké školy, ovšem někteří učitelé začínají v současné době mluvit o „problémových“ vietnamských dětech. Tyto děti mají při vyučování problém jak s učivem, tak s disciplínou. Je pro ně velkým překvapením, že nesplňují klasické stereotypní představy o pilných a cílevědomých žácích. Myslím si, že je to však právě důsledek „úspěšné integrace“, kdy se jedná vlastně o děti, které se v ČR již narodily nebo navštěvovaly českou mateřskou školu a nemají tedy problém s českým jazykem a chovají se stejně jako jejich vrstevníci ve třídě. Navíc mohou řešit otázky své identity. Žijí v českém prostředí, vyrůstají s českou kulturou, mluví česky, ale vypadají jako Vietnamci a doma na ně působí rodina a její vietnamské tradice.

3. 3. Znalost českého jazyka

Znalost jazyka země, kam imigranti míří, je v průběhu integrace do společnosti velmi zásadní. Pro Vietnamce, stejně tak jako pro jiné cizince, není vůbec jednoduché naučit se českému jazyku, ať už je to kvůli odlišné gramatice nebo výslovnosti. Náš jazyk je flektivní, což znamená, že používáme skloňování a volný slovosled, takže pro Vietnamce, přestože používají také latinku, je čeština velmi obtížná na osvojení. Při plánování jazykové podpory u vietnamských dětí musíme brát v úvahu tzv. tiché období, které může trvat týdny, ale i měsíce. Je to takové období, kdy trvá ostych komunikovat v neznámém jazyce a je největší bariérou pro jakýkoli kontakt. Je tedy

²⁴ KOCOUREK, J. *Stručné představení vietnamsko-české komunikace*. [A Brief Introduction to Vietnamese-Czech communication] In: *Interkulturní komunikace ve škole*. s. 61-73. Praha: FFUK, 2010.

důležité, abychom dítě k mluvení nijak nenutili.²⁵ Rozdíly ve schopnosti ovládnání českého jazyka můžeme vidět v porovnání již usazených a nově příchozích imigrantů. Nově příchozí imigranti, zejména pokud pracují jako zaměstnanci agentur, pracují v továrnách. Zde se většinou dostanou do styku jen s dalšími imigranty, a tak nemají možnost naučit se dobře jazyk. Pro komunikaci s úřady tak často- pokud nemají možnost konzultace a překladu od zkušenějších a znalejších rodinných příslušníků co v ČR již žijí déle- musejí za úplatek využívat služeb tzv. Dich Vu. „*Dich Vu je obecný vietnamský výraz pro služby, v kontextu imigrantské ekonomiky jde však především o překladatelství a tzv. papírový servis.*“²⁶ Lidé pracující jako Dich Vu většinou v ČR studovali na vysoké škole, nebo jsou to bývalí učni, kteří mají tak dobrou jazykovou výbavu. Dokážou se tak bez problémů orientovat v každodenním životě a čerpat informace v českém jazyce. Mohou tedy zároveň působit jako dobří překladatelé. Dle doktorky Terezy Kušnirákové, Dich Vu představují nezastupitelnou roli v běžném životě Vietnamce jak v ČR tak kdekoliv ve světě, včetně Vietnamu. Jsou totiž různí Dich Vu – pro různé služby a to jak pro společenské, bytové či ekonomické záležitosti. Jde tedy o jakousi dělbu práce, na kterou jsou Vietnamci zvyklí, na rozdíl od Čechů, kteří jsou zvyklí si věci obstarávat sami.²⁷

3. 4. Aktivity ve volném čase

Jedním ze způsobů sociální integrace je také způsob trávení volného času. Jelikož jsou Vietnamci velice pracovití a snaží se vydělávat co nejvíce peněz, často v práci tráví celé dny a zbytek volného času tráví s rodinou či s velmi blízkými přáteli. Co se týče mladších příslušníků vietnamské menšiny, kteří v České republice vyrůstají, tráví svůj volný čas běžně s kamarády (včetně těch českých). Mají podobné aktivity a záliby jako jejich čeští vrstevníci, kterými naplňují svůj volný čas, ať už se jedná o návštěvu diskoték či sportovních kroužků. Na rozdíl od jejich českých vrstevníků však

²⁵ Jazyková bariéra. In: *Inkluzivní škola: Informační portál zaměřený na začleňování žáků cizinců do českého vzdělávacího systému* [online]. META, společnost pro příležitosti mladých migrantů, [2007] [cit. 2014-04-24]. Dostupné z: <http://www.inkluzivniskola.cz/kdo-jsou-nove-prichozi/zakladni-bariery>

²⁶ RÁKOCZYOVÁ, Miroslava, Robert TRBOLA a Ondřej HOFÍREK. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2009, s 181. ISBN 9788074190230.

²⁷ KOLÁŘOVÁ, Hana a Martin ZIKEŠ. Rozhovor o soužití s menšinami s RNDr. Terezou Kušnirákovou, Ph.D.: Jsem ráda, že volba padla právě na Vietnamce. *U NÁS: LIBUŠ A PÍSNICE*. 2013, 7/8, s. 29-31. [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: <http://www.praha-libus.cz/unas/U-nas-7-8-2013-1-kor.pdf>

většinou dávají větší důraz na názory a přání jejich rodičů, tím také samozřejmě ovlivňují i způsob trávení svého volného času. „*Druhou okolností, kterou nebylo možno ve stručné sondě do volnočasových aktivit přehlédnout, je větší nasazení ve školní přípravě zahrnující i doučování.*“²⁸ Pro lepší sociální integraci je také samozřejmě důležité vyznat se v dění ve společnosti, vědět co je aktuální, co se právě děje. Znalí jazyka většinou čerpají přímo z českých zdrojů, jako jsou česká media. Generace dětí vyrůstajících v ČR používá samozřejmě v hojné míře také internet, zejména sociální sítě. Pro Vietnamce jsou tyto prostředky důležitým zdrojem informací a zároveň možností komunikovat s rodinnými příslušníky, kteří žijí ve Vietnamu. Noví migranti zde mohou získávat informace a dozvědět se pro ně klíčové informace. Svým způsobem tak sociální sítě kompenzují například nedostatek času k vyhledávání informací na vlastní pěst či jazykové nedostatky a jiné bariéry.

3. 5. Společenské vztahy

Pokud Vietnamci nezvládnou určité klíčové prvky kulturní integrace jako je jazyk, je pochopitelně těžké navázat vzájemné kontakty a vztahy s majoritní společností. Zvládnutí jazyka u dětí, kde je očekáváno bezproblémové naučení se jazyku v důsledku školní docházky do českých škol, je tedy předpokladem pro vytvoření sociálních sítí zahrnujících i české přátele. Většina Vietnamců většinou ale lpí na předávání vietnamské kultury včetně svého jazyka, dle M. Rákoczyové je pro některé respondenty socializace dětí do vlastní vietnamské kultury tak důležitá, že jsou ochotni své děti zanechat dokonce v původní vlasti a do ČR je přivést až například v pubertě, kdy mají již zakořeněnou vietnamskou kulturu.

Dle statistik Českého statistického úřadu, zhruba jedna třetina dětí narozených cizincům má vietnamské(ho) rodiče. To ukazuje na to, že Vietnamci přijíždějí nejen dočasně, ale že mají v plánu se zde usadit natrvalo, mít zde děti a vychovávat je v českém prostředí. Dítě v rodině vyžaduje péči a tu mu nelze poskytnout jen ze strany rodičů. To vyžaduje další kontakty a spolupráci s českou společností – ať už jde o návštěvy na rodičovských schůzkách ve škole nebo pomoc pediatra při nemoci. Tato vyrůstající generace Vietnamců tedy může fungovat jako mezigenerační pojítka, kdy

²⁸ RÁKOCZYOVÁ, Miroslava, Robert TRBOLA a Ondřej HOFÍREK. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2009, s 183-186. ISBN 9788074190230.

pomáhají rodičům s vyřizováním různých záležitostí, se kterými si starší rodiče už neví rady, mohou zprostředkovávat odlišné české zvyklosti. Děti tedy hrají velkou roli při komunikaci Vietnamců s majoritní společností. Pomoci mohou i tzv. „inter/sociokulturní mediátoři“, což jsou profese, v rámci níž se zaměstnávají migranti a pomáhají při integraci přistěhovalců. Podporují tak komunikaci mezi jednotlivými kulturami, etniky a náboženstvími.²⁹

3. 6. Vietnamská sdružení

V ČR existuje několik vietnamských spolků, jako jsou například *Svaz Vietnamců v ČR*, *Svaz Vietnamských podnikatelů*, *Svaz vietnamských žen v ČR*, *Svaz vietnamských studentů a mládeže v ČR*. Svaz Vietnamců byl založen s úmyslem napomáhat při jednání s místními úřady a integrovat se do české společnosti. Tento svaz pořádá spolu s *Česko-vietnamskou společností* Dny vietnamské kultury, které jsou známé na celorepublikové úrovni. *Česko-vietnamská společnost* si klade mezi své hlavní cíle navázat přátelské vztahy a podporovat další rozvoj styků a výměnu informací mezi ČR a VSR. Aktivně pomáhá Vietnamcům žijícím v ČR a integraci do naší společnosti.³⁰

U nás velmi populární je *Klub Hanoi*, který původně vznikl jako neformální studentský spolek několika studentů z FF UK a od roku 2004 funguje již jako občanské sdružení. Tento klub sdružuje všechny, kteří se zajímají o vietnamskou kulturu, tradice, historii a celkově o vietnamskou komunitu zde v ČR. Na tento klub se také obrací část odborné veřejnosti, jako jsou učitelé a učitelky, s žádostmi o doporučení jak vylepšit zprostředkování učiva a usnadnit tak učení dětí vietnamského původu, jak komunikovat s jejich rodinami. V souvislosti s touto prací mě velmi zaujal rozhovor s názvem *Děti na barvu pleti nehledí*, který pro Klub Hanoi zpracovala Eva Pechová. Přináší rozhovor s ředitelem ZŠ Meteorologická v Praze Libuši, Zdeňkem Běleckým, jehož školu navštěvuje velké procento žáků vietnamského původu, díky čemuž má cenné zkušenosti a zveřejnil je v rozhovoru právě s Evou Pechovou. Zdeněk Bělecký zmiňuje, že jeho

²⁹ FRÝDLOVÁ, Pavla. Nová profese - interkulturní mediace. *SLOVO: Bulletin pro cizince a o cizincích*. 2013, 10. ročník, č. 03, s. 8-9. [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: http://www.slovo21.cz/dokumenty/Bulletin_SLOVO_03_13.pdf

³⁰ Stanovy. ČESKO-VIETNAMSKÁ SPOLEČNOST. *Česko-vietnamská společnost: Nejstarší a největší celostátní organizace přátelství s VSR* [online]. Praha, 2009, 16. dubna 2009 [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: http://www.cvs-praha.cz/?page_id=115

škola začala ve větší míře vzdělávat Vietnamce někdy v polovině 90. let, což byla doba, kdy na Libuši a v Modřanech vyrostly vietnamské tržnice. S jejich nárůstem jak tvrdí samozřejmě vzrostl i počet žáků z Vietnamu. Nikdy se prý nezajímal o přesná čísla, ale přibližně to bylo kolem 20 % žáků školy. Aby uvedl na pravou míru současný stav, uvádí, že aktuálně navštěvuje jeho školu 304 žáků, z toho je 35 cizinců a z nich je 21 Vietnamců. Při svém nástupu na ředitelský post prý bral velké počty vietnamských dětí na této škole jako realitu, na kterou musel reagovat. Vzpomíná si, jak do koncepce školy dokonce napsal něco v tom smyslu, že mimo jiné musí být cílem školy to, aby vietnamské děti dostávaly takové vzdělání, aby nekončily automaticky ve stáncích. Co se týče vzájemného vycházení českých a vietnamských dětí, tvrdí, že děti si kamarády hledají podle svých povahových vlastností nebo zájmů a sympatií a nehledí na to, jako kdo má barvu pleti. České děti prý dokonce často pomáhají těm vietnamským (a nejen jim) při výuce. Dříve na této škole existoval institut vietnamské asistentky, která měla v náplni práce překládání a tlumočení, měla pomáhat dětem, rodičům a učitelům při komunikaci a orientaci ve škole a jejích pravidlech a pomoc dětem ve výuce. Pan Zdeněk Bělecký lituje ukončení tohoto institutu na jeho škole, protože si myslí, že práce asistentky byla velmi potřebná a užitečná. Bohužel však musela být ukončena pro nedostatek finančních zdrojů. Za dobrý nástroj na pomoc v přístupu k vietnamským žákům (a nejen k nim) však považuje také výuku češtiny jako cizího jazyka v malých skupinkách pro děti napříč ročníky podle úrovně zvládnutí jazyka. Každé prázdniny také nabízí kurz českého jazyka. Druhým rokem také spolupracuje s občanským sdružením META, které u nás cizince vyučuje českému jazyku v malých skupinách a poskytuje jim také asistenci při běžné výuce ve třídách. Pokud by existovalo nějaké specifikum, které bychom měli mít na paměti při vzdělávání vietnamských žáků, bylo by takové, že tyto děti jsou silně fixované na kulturní tradice a není tedy neobvyklé, že na několik týdnů dítě ze školy prostě zmizí kvůli oslavám lunárního nového roku nebo návštěvě babičky. Při zařazování dítěte při příchodu na školu postupuje škola tak, že hodnotí několik kritérií v tomto pořadí: věk dítěte, kdy se preferuje začlenění mezi vrstevníky, poté délka dosavadního pobytu v ČR a úroveň zvládnutí českého jazyka, velikost potenciální cílové třídy a její skladba, kde se bere v úvahu možnost podpory od jiného žáka – cizince, dále možnosti učitelů, předchozí prospěch je-li znám a návrhy rodičů dítěte. Hodnocení tohoto žáka je poté pouze slovní a zaměřené na jeho individuální pokrok. Pan Zdeněk Bělecký vnímá určitý vývoj ve vietnamských rodinách

za poslední roky a to takový, který je patrný i v chování a studiu vietnamských dětí. Změnila se sociální struktura migrantů a přicházejí k nám děti z méně vzdělaných a chudších vrstev, děti méně motivované pro změnu způsobu života a vzdělávání. Čím starší jsou, tím obtížněji se podle něj začleňují. Dále uvádí, že vietnamské děti nemají nijak výrazně lepší ani horší výsledky než děti české a že takové rozdíly jsou pozorovatelné pouze na úrovni jednotlivců, nikoliv na úrovni ras či národností.³¹

Z tohoto rozhovoru je tedy patrné, že zařazování vietnamských dětí se může někdy jevit jako poněkud těžko řešitelný problém, ovšem ne pokud jsou děti v péči zkušených pedagogů. Děti se zařazují do kolektivu pokud možno podle věku, délky pobytu v ČR a úrovně jejich znalosti českého jazyka. Je také patrné, Vietnamci velice lpí na svých tradicích a rodině celkově, díky čemuž děti někdy zameškají ve škole více hodin než jejich čeští spolužáci. To ovšem nemá vliv na školní prospěch dítěte. Rozdíly v prospěchu žáka jsou pouze na úrovni jednotlivců a rasa či národnost nehraje roli.

Nicméně existují i neformální spolky vietnamských dětí druhé generace, které ovšem nemají oficiální program a jejich akce jsou většinou směřovány pouze pro ně – vietnamskou komunitu a příliš nepočítají s českou participací.

³¹ PECHOVÁ, Eva. Rozhovory: Děti na barvu pleti nehledí. In: *Klub Hanoi* [online]. 2012, 14. 02. 2012 [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: <http://www.klubhanoi.cz/view.php?cisloclanku=2012030101>.

4. IDENTIFIKAČNÍ DIMENZE

Dle M. Rákoczyové většina vietnamských starousedlíků přijela do ČR za účelem výdělků se záměrem vrátit se dříve či později zpět do své vlasti. Ve skutečnosti se však vrací jen velmi malé procento z nich. Snaží se vydělat dost peněz na to, aby mohli část z nich posílat jako finanční podporu pro svou rodinu žijící ve Vietnamu, anebo jako podporu pro jejich příjezd sem do ČR. Jelikož ve Vietnamu neexistuje důchodový systém, Vietnamci při skutečném záměru vrátit se zpět do své vlasti musejí vydělat velkou sumu peněz, aby jako nepracující mohli dožít. To opět oddaluje jejich odjezd a tím pádem se sice o něco více sžívají s majoritní společností, avšak nikdy se s ní subjektivně neztotožní, jelikož jsou citově vázáni na zemi svého původu.

Odlišně se na to dívají starousedlíci, jejichž celá rodina se přistěhovala do ČR. Ti už nemají důvod vracet se do Vietnamu. „*Někteří z nich pak uvádějí, že jejich domov je v ČR a do Vietnamu se již vrátit nechtějí vracet.*“³² Důvodem může být také politická situace ve Vietnamu. Dle doktorky Terezy Kušnirákové³³ mají ti, co přišli do ČR až v dospělosti mnohem osobitější a emočnější vztah k Vietnamu a mnohem větší smysl pro rodinu. Naopak ti, co přišli v pubertě, bývají rozpolcení, protože neví, kam přesně patří a někdy dokonce sní o tom jít dál na západ. Pro ty, co se v ČR narodili, je Vietnam již spíše země předků nežli domov.

Tato nejmladší generace Vietnamců, což jsou v současnosti žáci, studenti různých druhů škol, zažívají tuto situaci právě díky tomuto zapojení do českého školního systému. Jak jsem již zmínila výše, buďto se zde narodili nebo se přistěhovali v malém věku a tak mají zakořeněné normy a hodnoty podobně jako členové majoritní společnosti. Tato mládež se již do Vietnamu vracet nechce, často neovládá ani perfektně Vietnamštinu, přesto si ale uvědomuje svůj původ a jejich rodiče na ni mají velký vliv. Můžeme říci, že díky svému vzhledu nepatří ani do menšinové vietnamské ani do

³² RÁKOCZYOVÁ, Miroslava, Robert TRBOLA a Ondřej HOFÍREK. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2009, 190-191 s. ISBN 9788074190230.

³³ KOLÁŘOVÁ, Hana a Martin ZIKEŠ. Rozhovor o soužití s menšinami s RNDr. Terezou Kušnirákovou, Ph.D.: Jsem ráda, že volba padla právě na Vietnamce. *U NÁS: LIBUŠ A PÍSNICE*. 2013, 7/8, s. 29-31. [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: <http://www.praha-libus.cz/unas/U-nas-7-8-2013-1-kor.pdf>

majoritní české společnosti. Můžeme se tak setkat s označením tzv. „banánové děti“, což znamená na povrchu žlutý, uvnitř bílý.

4. 1. Průzkum Centra pro výzkum veřejného mínění

Způsob, jak se samotní Vietnamci vnímají a případně ztotožňují s českou většinou společností, také samozřejmě závisí na vnímání jejich přítomnosti v ČR samotnými Čechy. Ti však dle výzkumů Centra pro výzkum veřejného mínění obecně nemají všeobecně dobrý vztah k cizincům. Např. dle výzkumu z roku 2007, při otázce na sympatie k různým národnostem, které jsou na území ČR zastoupeny, Vietnamci obdrželi hodnocení „nesympatičtí“, a to ve 42 % případů. Po nich následovali Rumuni a Romové. *„K občanům jiných národností obecně zaujímají kladnější postoj vysokoškolsky vzdělání respondenti, lidé s deklarovanou dobrou životní úrovní a věřící. Naopak záporný vztah k jiným národnostem mají častěji lidé s nižšími příjmy a špatnou životní úrovní.“*³⁴

Dle výzkumu CVVM Cizinci v ČR: „my“ a „oni“? z roku 2003 se ukázalo, že nejsympatičtější na Čechy působí přistěhovalci ze západní Evropy nebo Slováci. Naopak, zřejmě v důsledku naší politické minulosti, nejméně sympatičtí jsou národnosti bývalého sovětského bloku a Asiaté.³⁵ Z těchto výsledků je zřejmé, že česká majorita nepřijímá Vietnamce bezvýhradně. Svým způsobem za to mohou i masová média, která prezentují Vietnamce zpravidla pouze ve špatném světle. V rámci televizního vysílání můžeme vidět reportáže o nelegálních obchodech, v novinách se dočteme o nekalých praktikách zástupců vietnamské menšiny v ČR. O bezproblémovém Vietnamci by se totiž přece jen těžko natočila reportáž. Díky negativnímu a nevhodnému zobecňování dochází k formování záporných postojů veřejnosti k cizincům a my bychom měli být

³⁴ ŠKODOVÁ, Markéta. Občané o cizincích žijících v ČR II.: ov70605 TISKOVÁ ZPRÁVA. In: *Naše společnost* [online]. Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., 5. června 2007 [cit. 2014-04-24]. ISSN 2336-1646. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3420/f3/100693s_ov70605.pdf

³⁵ LEONTIYEVA, Yana. Cizinci v ČR: „my“ a „oni“?. In: *Naše společnost* [online]. 2003. vyd.: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i, 2003 [cit. 2014-04-24]. ISSN 2336-1646. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c3/a3916/f11/100018s_Cizinci%20v%20CR.pdf

těmi, kdo se bude snažit o kritické zhodnocení předkládané informace, abychom tak předešli generalizaci podobných informací.

Na otázku, zda by se měli cizinci přizpůsobovat životním zvyklostem majoritní společnosti, odpověděla většina respondentů kladně. 56 % z nich tvrdilo, že by se měli přizpůsobovat zcela a 34 % souhlasilo s možností částečného ponechání svých vlastních kulturních zvyklostí a pouhých 7 % respondentů odpovědělo, že by cizinci měli žít v ČR podle svých zvyklostí z mateřské země.

5. PSYCHICKÉ PROBLÉMY DĚTÍ EMIGRANTŮ

Pokud rodina emigruje, má to nesporně velký vliv na psychiku dítěte. Bylo však prokázáno, že mnohem více dítě ovlivňuje to, jak tuto stresovou situaci zvládají jeho rodiče, než působení samotné situace. Pokud je rodina stabilní, společenské vlivy nehrají až tak velkou roli na psychiku dítěte. Pokud má dítě pocity smutku, beznaděje a strachu z budoucnosti, které se snadno přenesou právě z rodičů na dítě, je ohrožena jeho úspěšná adaptace do nové společnosti. Tato změna rodičovského chování působící na dítě se nazývá „sekundární zátěž“. Dítě se tak musí začít přizpůsobovat nejen nové zemi, ale i novému, negativnímu chování rodičů. Dalším problémem se mohou stát zafixované výchovné sociokulturní vzorce výchovy v původní vlasti. To, co se původně zdálo být důležité, může v nových podmínkách působit až směšně a často tak přinášet problém pro úspěšnou integraci dítěte do nové společnosti. Většinou se rodiče snaží prosazovat normy a hodnoty ze své vlasti, ale zároveň na ně působí nová kultura a tak se tyto vlivy vzájemně mísí. Dítě je vychováváno v této směsici hodnot a norem. K úspěšné integraci dítěte je dobrá vysoká inteligence, komunikace a v neposlední řadě mít dobré vztahy s vrstevníky.³⁶

5. 1. Možné komplikace ve škole

Ve škole dochází k sociokulturní konfrontaci příslušníků majoritní společnosti a minorit. Jelikož děti imigrantů nastupují do školy s určitým sociokulturním nedostatkem, jsou mnohem více ohroženi školní neúspěšností. Nejsou totiž často vybaveni určitými schopnostmi, znalostmi a dovednostmi pro školu nezbytné. Musí změnit své návyky a to pro ně představuje další zátěž, jelikož vše musí splnit za krátký čas. Problémem se stává jinak nastavený hodnotový systém, který přejímají od rodičů a tak mají jinak vžitě vzorce chování například k autoritám, k vrstevníkům různého pohlaví apod. Pro dítě je důležité být přijato skupinou spolužáků, to může být ovšem nelehké už jen kvůli rozdílnému zevnějšku, ale i právě díky odlišnému porozumění různým situacím. Může se jednat o špatné vyložení kontextu a tím pádem špatnou reakci na situaci. Naopak pro školní úspěšnost se zdají být nejvýhodnější jazykové

³⁶ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004, s. 669. ISBN 8071788023.

kompetence.³⁷ Pro žáky, kteří přijdou do školy v průběhu školního roku, je situace o trochu těžší. Proto je pro ně připravena speciální přijímací procedura. Ta jim umožňuje zapojit se do nového školního prostředí a také se rychle a efektivně zapojit do výuky. Pro děti je to velice důležité, neboť mohou zažívat kulturní šok, různé emocionální problémy způsobené například odloučením od známého prostředí a především kvůli jazykové bariéře, která jim znemožňuje zapojení mezi vrstevníky. A protože děti často ani neměly šanci vyjádřit se k přistěhování do ČR a studování na našich školách, měli by učitelé brát na vědomí, že jsou zde tyto děti možná proti své vůli a přizpůsobit tomu své chování vůči nim.³⁸

Je dobré, že škola většinou obtíže žáka-cizince toleruje, učitel neúspěch omlouvá a nic mu nevyčítá, ale na druhé straně se může lehce stát, že se menší úspěšnost vžije a stane se z ní samozřejmost. „*S horšími výsledky se počítá, neúspěch je zakódován v sociální kategorii emigranta.*“³⁹ Bylo zjištěno, že dívky se přizpůsobují snadněji než chlapci, avšak stejně musí vynaložit mnohem větší úsilí, aby dosáhli stejných výsledků jako jejich nijak neznevýhodnění spolužáci.

Význam školního prospěchu a vzdělání celkově pro dítě vždy ovlivňuje jeho rodina a je dán dle vlastních etnických norem, je socio-kulturně zakotven. Pokud se rodina chystá zůstat v zemi natrvalo, většinou trvá na vzdělání a dobrém prospěchu, aby dítě bylo následně v budoucnosti lépe schopné se uplatnit ve společnosti.

5. 2. Důsledky rozdílné míry integrace dětí a rodičů do společnosti

M. Vágnerová také zmiňuje Štěchovo upozornění na problém týkající se odlišné rychlosti a míře integrace dětí a rodičů do majoritní společnosti. Protože identita dítěte je silně spjata s rodinou, jeho rychlejší adaptace a integrace by mohla narušit vztahy

³⁷ RASANEN, 1989. cit. In: VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004, s. 670. ISBN 8071788023.

³⁸ Bariéry cizinců na české škole. In: *Inkluzivní škola: Informační portál zaměřený na začleňování žáků cizinců do českého vzdělávacího systému* [online]. META, společnost pro příležitosti mladých migrantů, 2007 [cit. 2014-04-24]. Dostupné z: <http://www.inkluzivniskola.cz/migrace/bariery-cizincu-na-ceske-skole>

³⁹ ŠTĚCH, 1992. cit. In: VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004, s. 670-673. ISBN 8071788023.

a pozici v této rodině. Pokud by se zřeklo standardů typických pro jeho rodinu v důsledku přijetí čistě norem majoritní společnosti, nějakým způsobem by ho to z rodiny vyčleňovalo a rodiče by se tak mohli cítit ohroženi anebo se bát, že dítě ztratí. Na druhou stranu jsou tyto děti bráni jako výhoda pro rodinu, jelikož díky zvládnutí nového jazyka a norem jsou využívány jako prostředníci mezi nimi a majoritní společností. V reportáži pro televizi ČT24 z roku 2011 se dotazovaný mladík Kristián Nguyen například zmiňuje, že právě mladá generace Vietnamců se snaží co nejvíce otevřít české společnosti, například tím, že počešťují svá křestní jména, aby je jejich kamarádi a učitelé zvládli vůbec vyslovit.⁴⁰ Jiří Kocourek ve své práci uvádí, že to může být na základě fonetické podobnosti mezi nimi. Tak například Hanka může být český ekvivalent k vietnamskému Ha, Honza k Hung a nebo Anička k Anh.⁴¹ Dle mého názoru může být změna jména pro daného jedince poněkud frustrující. Při představě, že emigruji do úplně odlišné země téměř na druhé straně planety, kde je vše jiné, byla bych ráda, kdyby alespoň mé jméno zůstalo stejné – je přeci jen a jen mé. Na druhou stranu pokud by lidé moje jméno špatně vyslovovali anebo ho dokonce vůbec nemohli vyslovit, zřejmě bych také pod vlivem okolností přistoupila na tu možnost nechat si říkat ekvivalentním jménem té dané země.

⁴⁰ KRUČINSKÁ, Tereza. Reportáž: Nguyenové - vietnamští Novákové. In: *Události*. TV, TV ČT24. 12. 6. 2011, 16:28. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/127061-nguyenove-vietnamsti-novakove/>

⁴¹KOCOUREK, J. *Stručné představení vietnamsko-české komunikace*. [A Brief Introduction to Vietnamese-Czech communication] In: *Interkulturní komunikace ve škole*. s. 61-73. Praha: FFUK, 2010.

6. METODOLOGICKÁ ČÁST

V následující části práce popíši jaké jsou cíle mého výzkumu a také nastíním a vymezím zásady metodologického postupu, který jsem použila právě pro dosažení stanoveného cíle. V další části rozebírám způsob sběru dat včetně jeho průběhu a následují rozhovory s respondenty.

6. 1. Cíle výzkumu

Považuji za neopomenutelné vyzdvihnout, že tato práce nemá za cíl získání odpovědí na konkrétní otázky, jak bývá zvykem. Klade si za cíl spíše přiblížit běžnému člověku, jak se cítí běžný občan vietnamského původu a jejich děti narozené zde v České republice, tzv. „banánové děti“. Dále, jak se proměňuje jejich identita v porovnání s rodiči, prarodiči. Práce má za úkol přiblížit proces přizpůsobování se a začleňování se do kulturního a sociálního prostředí ČR.

6. 2. Zásady výzkumu

V praktické části práce považuji za nutné promyslet některé zásady v provedení kvalitativního výzkumu. *„Kvalitativní metody se tedy používají k odhalení a porozumění toho, co je podstatou jevů, o nichž toho ještě moc nevíme. Mohou být také použity k získání nových a neotřelých názorů na jevy, o nichž už něco víme. V neposlední řadě mohou kvalitativní metody pomoci získat o jevu detailní informace, které se kvantitativními metodami obtížně podchycují.“*⁴² Za hlavní zásady tedy považuji:

- Nepokládat manipulativní otázky.
- Brát ohled na odlišné tradice respondentů a rozdíly v neverbální komunikaci.
- Brát ohled na možnost zkreslení.

Kvalitativní výzkum se používá nejen při zkoumání jednotlivců, ale myslím si, že právě pro zkoumání vnímání jednotlivce určité sociální situace je nejvhodnější. Zde

⁴² STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu – postupy a techniky metody zakotvené teorie*. 1. vyd. Brno: Sdružení podané ruce: Boskovice: Albert, 1999. sv. 2. s. 11. ISNB 80-85834-60-X.

souhlasím s J. Hendlem,⁴³ který mimo jiné uvádí jako hlavní cíl kvalitativního výzkumu objasnění toho, jak jsou lidé schopni přijmout souvislosti a okolnosti v průběhu jejich sociální existence. Charakteristikou kvalitativního výzkumu se zabývá také M. Disman, který definuje kvalitativní výzkum takto: „*Kvalitativní výzkum je nenumerické šetření a interpretace sociální reality. Cílem je tu odkrýt význam podkládaný sdělovaným informacím.*“⁴⁴

6. 3. Průběh sběru dat

Nejdříve bych ráda zmínila fakt, že pokud se člověk chce dostat do vietnamské komunity, není to jen tak. Jestliže nemáte známého, který se mezi nimi pohybuje, pak se jen těžko s vámi někdo bude bavit, natož vám cokoliv svěřovat. Po zkušenostech, které jsem díky psaní této práce načerpala, to mohu říci zcela jistě. Navštívila jsem základní školu v Hluboké nad Vltavou, kde mi bylo sděleno, že žádní žáci vietnamského původu na škole nestudují. Toto mi bylo oznámeno i přesto, že jsem si dopředu ověřila, že opak je pravdou. Žádala jsem ředitele této základní školy alespoň o krátký rozhovor se školním psychologem, kterého jsem měla v plánu vyzpovídat ohledně přístupu k dětem odlišného původu, jelikož jsem toho názoru, že školní psycholog s touto problematikou může mít, když už ne praktické, tak alespoň teoretické znalosti. Ani to mi ovšem nebylo povoleno. Po této zkušenosti jsem se rozhodla oslovit přítelkyni pracující na základní škole v Českých Budějovicích. Dostala jsem kontakt na velmi vstřícnou a ochotnou pracovníci, která má na starosti záležitosti prvního stupně. Bylo mi řečeno, že rozhovor s dětmi samozřejmě nemůže proběhnout bez souhlasu rodičů, ale že by v ničem jiném neviděla problém. Sepsala jsem tedy žádost pro rodiče, kde jsem pečlivě vysvětlila důvody mého zájmu o rozhovor s jejich potomky. Bohužel, ani jedno dítě nepřineslo od rodičů tuto žádost podepsanou. Proto jsem se rozhodla vydat jiným směrem.

⁴³ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. s. 53. ISBN 978-80-7367-485-4.

⁴⁴ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: : příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2002. s. 285. ISBN 80-246-0139-7.

Moji první dva respondenti jsou dva mladí chlapci, oba ve věku 20 let. Tyto respondenty jsem získala díky své sestřenicí žijící v Teplicích, která se přátelí s několika lidmi vietnamského původu. Po prvním kontaktu s respondenty na sociální síti Facebook jsem se rozhodla naplánovat s nimi osobní schůzku v Praze, kde oba dva studují na vysoké škole. Ani jeden z nich si nepřál být v této práci uveden pod celým svým jménem, ale bylo mi dovoleno použít jejich křestní jména. První z nich se jmenuje Tomi. Konverzace s ním na sociální síti Facebook působila v celku produktivně, ovšem při reálném setkání již tolik výřečný nebyl. Druhý chlapec se jmenuje Taly a na sociální síti Facebook na mě působil mnohem uzavřenějším dojmem než Tomi. Ve skutečnosti je tomu však naopak a Taly poskytl detailnější informace sám od sebe, aniž bych musela podávat mnoho doplňujících otázek. Rozhovory probíhaly v pražské kavárně a oba dva trvaly necelé dvě hodiny. Chlapci působili velmi vstřícně, ale sami se přiznali, že jsou takto ochotní jen díky přátelství s mou sestřenicí. Při rozhovoru jsem zamýšlela použít diktafon, pro přesnější reprodukci toho, co mi bylo řečeno. Při vžití se do jejich situace by mi však vědomí toho, že je má výpověď nahrávána, a může být kdykoliv komukoliv puštěna, jistě nebylo příjemné a zřejmě by to mou výpověď ovlivnilo. Proto jsem se zprvu rozhodla pro zapisování pouze těch nejdůležitějších a hůře zapamatovatelných údajů do poznámkového bloku. Před samotným rozhovorem jsem se pro jistotu zeptala, zda by bylo možné rozhovor nahrávat na svůj mobilní telefon a s překvapením se mi dostalo pozitivní odpovědi. Díky tomu tato práce nabízí přesný přepis odpovědí respondentů na mé otázky. V rozhovoru jsem se rozhodla zaměřit na témata kultury, jazyku, bydlení, sociálních vztahů, přání do budoucna a postupovat v logické posloupnosti od nezákladnějších otázek dále.

Mým dalším respondentem se stala žena- mladá slečna, která si říká Věra a jde přímo o mou známou z univerzity. Jelikož je Věra velmi pilná studentka, která většinu svého času věnuje studiu, obávala jsem se, že nebude mít dostatek času se sejt. Naštěstí mě nezklamala a na mou prosbu odpověděla vstřícně. Rozhovor probíhal v kavárně Jihočeské akademické knihovny bez pomoci nahrávacího zařízení, jelikož všude okolo byl velký šum a shon.

K získání následujícího respondenta mi pomohl přímo vedoucí této práce PhDr. Salim Murad, Ph.D. a to díky jeho bohatým zkušenostem a známostem. S věkem 26 let je mým nejstarším a dle mého nejvíce zaneprázdněným respondentem, proto si velice cením jeho spolupráce. Bohužel nám situace nedovolila se sejt osobně, proto jsem

s panem Luborem komunikovala pouze přes emailovou adresu. Přesto mohu říci, že naše konverzace byla velice plodná a pro můj výzkum přínosná.

6. 4. Rozhovory

Kultura:

1. Kolik je Vám let, narozen v ČR?

Odpověď Taly: „Je mi 20 let. Přiletěl jsem s matkou, když mi byly 3 roky. Nic si z předešlého života nepamatuji. Jen od matčina vyprávění. Otec přiletěl o rok dřív než já, aby tu zkusil práci a život.“

Odpověď Tomi: „Je mi 20 let a přiletěl jsem do ČR v roce 1996, takže jsem v ČR už přes 17 let.“

Odpověď Věra: „Je mi 23 let a narodila jsem se ve Vietnamu.“

Odpověď Lubor: „Je mi 26 let. Řadím se mezi "jeden a půl-tou" generaci. Přijel jsem do ČR ve věku 8 let.“

2. Má Váš odlišný původ vliv na Vaši identitu, cítíte se více jako Čech nebo Vietnamec?

Odpověď Taly: „Nemá. Cítím se být sám sebou a to je to podstatné. Na prvním stupni ZŠ jsem se cítil více jako Čech, protože jsem měl českou chuť, ve třídě nebyli žádní Vietnamci. Od přestupu na osmiletý gympl se cítím více jako Vietnamec, hlavně díky tomu, že nás bylo celkem 5 Vietnamců a celkově prostě na škole mnohem víc.“

Odpověď Tomi: „Tuto otázku mi kladly spousty lidí. Když jsem byl menší, kolem 4 – 10 let, vyrůstal jsem u tak zvané babičky. Byla to česká babička, už ani nevím, jak se o ní mamka dozvěděla, ale prostě jednoho dne mě a mou sestru, která nyní dodělává magistra, přivedli k ní a já jsem si ji okamžitě oblíbil, takže jsem neměl nejmenší problém s tím u ní zůstat. Rodiče jsem vídal pouze o víkendu a to mělo podle mého názoru největší vliv na mou identitu. V té době jsem se cítil jako Čech. Vietnamsky jsem skoro vůbec neuměl a rodiče byli pracovně natolik vytížení, že neměli čas, aby nás učili vietnamštinu. Postupem času, jak jsem dospíval, tak se ze mě stával víc a víc Vietnamec. Nyní se již nepovažuji za Čecha tak jako dříve. Vietnamsky jsem se naučil díky častějším konverzacím s rodiči a hlavně protože jsem si našel spoustu vietnamských kamarádů. Teď jsem se dost naučil díky své přítelkyni. Snažím se posouvat své znalosti vietnamštiny pořád dál a dál.“

Odpověď Věra: „Určitě nějaký vliv má, čím jsem starší, tím se cítím víc jako Vietnamka.“

Odpověď Lubor: „V mém případě jsem si našel svou identitu formou spojení prvků a rozdílů kulturních, sociálních a další z kultury české i vietnamské. Jestli Čech nebo Vietnamec, závisí na konkrétní situaci.“

3. Jako roli v tom myslíte má Vaše osobnost a vaše rodinná historie?

Odpověď Taly: „Značnou. Rodina mě vychovala podle vietnamských zvyků a postupem času jsem se sám přiklonil k té vietnamské straně. Navíc jsem první narozené dítě mužského pohlaví naší hlavní pokrevní linie, tudíž je mi to i tak dáno řídit se podle vietnamských tradic a zvyků. Nakonec jednou budu já ten, co bude zastupovat celou naši rodinu. Zní to na dnešní dobu dost ulítle, ale je to tak.“

Odpověď Tomi: „Omlouvám se, ale na to nevím, jak bych odpověděl.“

Odpověď Věra: „Velikou, odmalinka mě naši vychovávali jako Vietnamku. Asi to ani nijak jinak nejde s Vietnamskými rodiči.“

Odpověď Lubor: „Rodina mi dala život Vietnamce, česká společnost život Čecha (i přes problémy s odlišnostmi), a má osobnost život obou.“

4. Jak byste popsal Vaše přizpůsobování a včleňování se mezi kulturní a sociální prostředí ČR, případně byl jste si tohoto procesu vůbec vědom anebo jste se setkal s určitými překážkami?

Odpověď Taly: „Nijak zvlášť. Neuvědomoval jsem si to, protože jsem byl moc malý a připadalo mi to všechno přirozené a automatické. Nikdy jsem neměl problém s kamarády. Do kolektivu jsem vždy zapadal a dokonce můžu říct, že jsem patřil mezi oblíbené. Spoustu lidí se se mnou chtělo bavit, protože jim to přišlo nové a zajímavé. Každý přeci chce mít kamarády nejrůznějších národností. Jsem liberální člověk, nemám žádné zábrany k ničemu a nikomu.“

Odpověď Tomi: „Moc si z mého dětství nepamatuji, ale vím jedno. Se šikanou či rasismem jsem se setkal zřídka. Občas na mou osobu padly nadávky typu rejžožrout, šikmoočko a tak podobně, jinak jsem vycházel vždy dobře v sociálním prostředí. Česky jsem se naučil hodně rychle, protože vietnamsky jsem neuměl a nejspíš jsem se musel nějak dorozumět.“

Odpověď Věra: „Můj proces včleňování byl bez problému, jelikož mi bylo 5 let, když jsem se přestěhovala do ČR. Až když jsem byla starší, tak jsem se občas potýkala s tím, že se mi za původ jiné děti smály, ale nestojí to ani za řeč.“

Odpověď' Lubor: „Rodina mi dala život Vietnamce, česká společnost život Čecha, i přes problémy s odlišnostmi mám osobnost života obou.“

5. Můžete popsat Vaše rodinné zvyky?

Odpověď' Taly: „Vietnamci dbají hodně na rodinu. Rodina na prvním místě, základ spokojeného žití. Happy wife, happy life, znáš to. Naše zvyky se točí kolem jídla, domácnosti se všemi členy rodiny a uctívání našich předků. Každý první den v měsíci podle lunárního kalendáře zapalujeme kadidla. Má nám to přinést štěstí v nadcházejícím měsíci. Dále několikrát do roka máme rodinnou večeři v den, kdy se s námi navždy rozloučil nějaký člen rodiny. Samozřejmě nechybí kadidla, navařené jídlo dáváme symbolicky na oltář, aby se zesnulí taky najedli. Největší svátek v roce je samozřejmě nový lunární rok, který se slaví 3 dny. Spadá to mezi leden a únor našeho klasického kalendáře. Lidé se loučí s předcházejícím rokem a vítají nový rok. Nechybí obrovská hostina a rachejtle. Je zvykem, že dospělí darují dětem peníze, klasicky v červených obálkách. Každý rok je v jiném znamení. Letos je rok hada myslím. Všechny děti, co se letos narodí, jsou ve znamení hada. Jediné české svátky, které slavíme, jsou Vánoce a Nový rok. Sice už ne tak tradičně jako dříve, ale duch Vánoc tam pořád je. Vánoční výzdobu, cukroví, dárky, rodinná večeře. Jenom stromeček poslední roky chybí.“

Odpověď' Tomi: „Náš nejčastější zvyk jsou rodinné večeře. Myslím tím celou rodinu včetně strýců, tetiček, bratranců a tak. Nyní se sestrou studujeme v Praze a domů jezdíme pouze na víkend. Vždy po delší době táta svolá celou rodinnou večeři a probíráme společně, jak probíhá naše studium.“

Odpověď' Věra: „Jako každá rodina máme své zvyky, například večeříme společně, což v České republice málo rodin dělá, slavíme Vietnamské svátky nebo také rodiče zapalují tyčinky předkům.“

Odpověď' Lubor: „Zvyků je mnoho. Jeden z nich je například pravidelné setkání rodiny během zvláštních událostí, jako je například den připomenutí předků, narozeniny a některé vietnamské svátky.“

6. Jak se liší tyto zvyky od českých tradic, pokud je znáte. (Odlišnost ve stylu prožívání, náhledu občanů na tradice, důslednost/nedůslednost, individualita nebo stoprocentní dodržování všech... --> Dodržujete zde v ČR Vaše tradice stejně pevně, jako kdybyste byl ve Vietnamu či nikoliv a nezačínáte slavit i české svátky v důsledku integrace?)

Odpověď Taly: „Trávení svátků je podle mě všude stejný. Rodina, hodně jídla a sváteční nálada. Není rozdíl, kde žijeme, naše svátky se budou slavit kdekoli. Jak jsem už řekl, slavíme Vánoce a Nový rok.“

Odpověď Tomi: „Z českých svátků slavíme pouze Vánoce a Nový rok. Vietnamské tradice moc neznám, v tomhle směru mám stále velké mezery.“

Odpověď Věra: „Každá kultura má své zvyky a svátky, ty Vietnamské jsou hodně odlišné tě českým, těžko se všechny popisují...“

Odpověď Lubor: „Zvyky jsou odlišné, ale nikoliv protichůdné. Míru tradice dodržujeme stejně. Některé české svátky se i u nás slaví - neznamená to však v mnoha případech, že je to kvůli integraci, ale že rodiče chtějí umožnit svým dětem stejné podmínky jako děti české.“

7. Jak byste popsal svůj životní styl?

Odpověď Taly: „Studentský. Hodně srandy, málo učení. Taky se snažím žít zdravě, i když to je velice těžké. Hodně sportuju, hraju fotbal. Líbí se mi hláška z jednoho filmu, kterou bych rád uvedl: My name is Taly and I believe in fitness. To ale nemůžu říct o všech Vietnamcích. Jejich cíl je vydělat peníze a uživit rodinu za každou cenu. Jsou to dřiči, kteří se ničeho nebojí. Vidím to u mých rodičů. Udělali by všechno na světě, abych měl pořádné vzdělání a pevnou půdu pod nohama. Někteří vydělávají až moc peněz a začínají se nafukovat. Zazobaní jsou strašně vychloubající, majetnický.“

Odpověď Tomi: Zatím jsem spokojený se svým stylem života. Je maličko odlišný od českého, protože mám více povinností, ale jinak podle mého názoru není nijak odlišný. Co se týče těch povinností, tak mám na mysli třeba pomáhání rodičů v krámě. Musím jezdit každý víkend domů a prázdniny pro mě znamenají práci. Já jako kluk nemám tolik povinností, ale sestra například musela každý den vařit, prát a žehlit, to bylo samozřejmostí.“

Odpověď Věra: „Řekla bych, že můj životní styl je obyčejný. Chodím do školy, občas si někde zajdu s přáteli. Většinu času se věnuji škole.“

Odpověď Lubor: „Šílený, mám mnoho zájmů. Z věcí co dělám, mohu uvést například to, že pomáhám rodině a příbuzným s obchodem, spolupracuji s lidmi v papírenství, pomáhám dětem s matematikou a mladším kolegům s programováním, spolupracuji s MČ Libuš v rámci různých emergenčních projektů, spolupracuji s neziskovými organizacemi v rámci integračních a kulturních projektů, působím jako konzultant v komunikaci s Vietnamci v různých organizacích a spolcích (MAVS, OKF, ČU...) a také

dělám seznamovací a sblížovací akce pro vietnamské vrstevníky, tábory pro vietnamské děti "návrat ke kořenům" (s buddhistickým podtextem). Co se týče sportů, tak mě baví badminton, volejbal a lukostřelba. Naproti tomu moji rodiče žijí životem razící heslo práce pro lepší zítřky svých potomků - každodenní práce od 9h30 do 20h.“

8. Dokázal byste popsat jak se liší (pokud se liší) Vaše identita od rodičů/prarodičů/dětí, případně jak se proměnila v důsledku procesu integrace?

Odpověď Taly: „Jsem liberálnější. Rodiče jsou ze starý školy, ale taky se snaží jít s dobou. Prarodiče jsou stejní jako všude jinde. Starostlivý, moudrý a pokaždé ptající se, jestli nemám hlad. Obzvlášť děda, který mi dává pravidelnou dávku rad do života.“

Odpověď Tomi: „Vlastně díky tomu, že jsem vyrůstal ve dvou odlišných kulturách, jsem měl šanci si vybrat to, co se mi líbilo z každé kultury a skloubit to dohromady. Takže se určitě liším v mnoha směrech od rodičů. Na rozdíl od svých rodičů dokážu přemýšlet více evropsky bych řekl.“

Odpověď Věra: „Od rodičů se moje identita hodně liší, přece jenom se většinu svého života pohybuji v českém prostředí a to na mě zanechalo nějaké důsledky. Chovám se v nějakých situacích "počeštěle“.“

Odpověď Lubor: „Cítím se součástí obou kultur.“

Jazyk:

9. Jakou školu nyní studujete?

Odpověď Taly: „Studuji Vysokou školu ekonomickou v Praze.“

Odpověď Tomi: „Studuju International Bussiness v anglickém jazyce na MUP.“

Odpověď Věra: „Studuji Pedagogickou fakultu na Jihočeské Univerzitě učitelství Anglického jazyka a Českého jazyka.“

Odpověď Lubor: „Studuji VŠE v Praze.“

10. Jak jste se naučil ČJ?

Odpověď Taly: „Tím nejefektivnějším způsobem – česká chuva, česká školka, česká škola. Čeština ze všech stran.“

Odpověď Tomi: „Ve školce, škole a díky té české babičce.“

Odpověď Věra: „Česky jsem se naučila od paní učitelky ve školce.“

Odpověď Lubor: „Vietnamským stylem - "drillem", následně upevněním základu s pomocí učitelky češtiny, pak už je to jen o komunikaci – kamarádi.“

11. Jste spokojen se svou češtinou?

Odpověď Taly: „Nejsem. Neustále je něco, co se musí zdokonalovat. Zatím jsem většinu času slyšel jen chválu, ale je tu jeden člověk, který mi řekl, že neumím česky. Byla to moje všemi oblíbená češtinářka na střední. No jo paní profesorka byla náročná, ale když jsem se svojí maturitní slohovou prací patřil mezi top v ročníku, tak jsem ji pěkně vytřel zrak. Teď jsem v prvním ročníku na VŠE a musím říct, že je to záhul.“

Odpověď Tomi: „Až na spoustu gramatických chyb jsem spokojený.“

Odpověď Věra: „Řekla bych, že ano.“

Odpověď Lubor: „Není to nejhorší, ale bylo to i lepší. Moji rodiče tak dobře nemluví, ale domluví se.“

12. Máte doučování?

Odpověď Taly: „Měl jsem. Na prvním stupni základní školy jsem chodil na doučování a dá se říct, že ze všeho. Paní byla učitelka v důchodu a tak se mě ujala. Většinou to bylo opakování ze školy a psaní úkolů. Jsem ji za to hrozně moc vděčný a jsem s ní stále v kontaktu.“

Odpověď Tomi: „Nemám.“

Odpověď Věra: „Ne, na žádné doučování nechodím.“

Odpověď Lubor: „Ne.“

13. Co Vám připadá na ČJ nejsložitější?

Odpověď Taly: „Interpunkce, složitá souvětí.“

Odpověď Tomi: „Gramatika, y, i, s, z a také velká a malá písmenka.“

Odpověď Věra: „Český jazyk je sám o sobě těžký jazyk, mě osobně nedělá nic problém, ale to je tím, že jsem tu odmalinka.“

Odpověď Lubor: „Výslovnost některých hlásek. Mým rodičům například ale dělá stále problém použití správných koncovek.“

14. Jak mluvíte doma?

Odpověď Taly: „Vietnamsky. Matka a otec česky umějí pár slov. Ne, že by se to nechtěli naučit, jen je to pro ně v tomhle věku už moc náročné. Jediný, kdo rozumí a umí česky je má sestra, ale s tou jsem zvyklý komunikovat vietnamsky.“

Odpověď Tomi: „Vietnamsky.“

Odpověď Věra: „Doma mluvíme výhradně Vietnamsky.“

Odpověď Lubor: „Česky, vietnamsky, anglicky, španělsky - jak s kým. S každými z rodiny v širším pojetí se bavím jinak. Dle toho, co je pro daného jedince lepší. Mám

příbuzné na anglických školách, tak se nimi bavím anglicky, jiné na španělských, francouzských apod. Mám příbuzné nejen v ČR a Vietnamu, ale i v USA a v Anglii.“

15. Rozuměl jste česky, když jste do školy nastupoval?

Odpověď Taly: „Vskutku. Žádný problém, mluvit jsem dokázal zcela zřetelně a plynule.“

Odpověď Tomi: „Ano, v té době jsem už rozuměl.“

Odpověď Věra: „Česky jsem už uměla.“

Odpověď Lubor: „Když jsem nastupoval na základní školu, teprve jsem se začínal Český jazyk učit. Příprava před samotným nástupem probíhala s pomocí paní učitelky češtiny, kterou nám doporučila sousedka. Ovšem zlepšení a výrazný posun byl až potom v kontaktu se spolužáky.“

Bydlení:

16. Kde a s kým momentálně bydlíte?

Odpověď Taly: „Náš tým v Praze má 4 členy. Já, spolužák (Čech) ze střední, známá a sestra. Bydlíme v bytě 3+1. Vaříme, jíme a uklízíme společně. Nákupy se spravedlivě dělí, každý je takhle spokojený.“

Odpověď Tomi: „V Teplicích bydlím s rodiči v paneláku. Kousek od bytu máme krámek. V Praze máme se sestrou a kamarádem pronajatý byt. Rodiče po mě zatím nechtějí, abych pracoval, takže mi financují všechno, tzn. bydlení, jídlo, kapesné a tak. Říkají, že se mám soustředit na učení a časem si mám najít nějaký intership, abych získal nějaký zkušenosti a měl nějakou praxi. Mě osobně se líbí přístup rodičů. Okolo sebe vidím hodně rodin, zejména českých, které nepodporují svoje děti a když podporují, tak velmi málo. Musí se sami postarat o nájem, kapesné a jídlo. Na druhou stranu je to dobře, že se ten člověk naučí o sebe postarat. Ale někdy je toho tolik, že člověk neví kam dřív a chudák potom nestíhá ani práci, ani školu. Já kdybych mohl, tak si najdu práci hned, ale problém je v tom, že musím jezdit každý víkend domu. A v které práci mi dají volno na víkend a udělají mi pracovní hodiny podle mého rozvrhu ve škole? Asi nikde.“

Odpověď Věra: „Bydlím s rodiči v rodinném domě, ale kvůli studiu bydlím přes týden na koleji v Českých Budějovicích.“

Odpověď Lubor: „S příbuznými v Praze.“

Sociální vztahy:

17. Chtěli Vaši čeští spolužáci naučit něco z vietnamštiny ve škole?

Odpověď Taly: „Ano, klasicky pozdrav, otázku na zdraví a sprostá slova. Učit někoho jazyk je těžké.“

Odpověď Tomi: „Velmi často po mě chtěli naučit nadávky a sprostá slova. Samozřejmě jsem je to naučil, protože jsem je neznal a později, když jsem se je naučil, tak mi to prostě nepřišlo vhodný. Domnívám se, že by to použili proti mně. Vždy jsem vycházel se všemi ve třídě dobře, ať už to bylo na základní škole, gymnáziu či střední škole.“

Odpověď Věra: „Samozřejmě že ano, ale většinou jen nadávky.“

Odpověď Lubor: „Chtěli. Ku podivu nadávky ani ne, spíše základní slova - děkuji, dobrý den/na shledanou, je to moc dobrý podobně.“

18. Zajímali se žáci o Váš původ, o Vaše tradice nebo kulturu ve Vietnamu?

Odpověď Taly: „Pořád. Jsou zvědavý, musejí se ptát, dokud mají možnost. S některými jedinci plánuji výlet do Vietnamu, aby trošku poznali moji kulturu.“

Odpověď Tomi: „Zajímali se pouze o město, ve kterém jsem se narodil. Jinak nic víc.“

Odpověď Věra: „Ano, zajímali, o takové ty všední věci jako odkud přesně jsem, jaké to tam je, jestli se mi líbí více tady nebo tam.“

Odpověď Lubor: „V různé fázi věku to bylo trochu jiné. Na základce se zajímali, ale nevěděli, o co se mají zajímat. Na střední moc ne. Na vysoké mírně.“

19. Vídáte se se spolužáky i mimo školu?

Odpověď Taly: „Neustále. Jak s českými, tak s vietnamskými. Znáám lidi, který se s nikým skoro nebavili, a měli problém navázat kontakt. Naštěstí mezi ně nepatřím. Mám i jiné kamarády různých národností. I s nimi mám dobrý vztah.“

Odpověď Tomi: „Ne, nevidám se s žádnými spolužáky, kromě těch mých vietnamských. Nevím proč, ale připadá mi, že mají odlišný styl života, mají určité priority a cíle. Naopak sestra se vídá se spolužáky z gymnázia do teď, mají neustále nějaké akce a jsou si blízcí.“

Odpověď Věra: „Ano, občas chodím, záleží na časových možnostech, mám hodně školy.“

Odpověď Lubor: „Ano - u sportu, baru, akcích - jak české, tak vietnamské kamarády.“

20. Chutná Vám české jídlo?

Odpověď Taly: „Ano, třeba knedlo-zelo-vepřo. Nejsem náročný, dokážu sníst vše kromě smaženého sýru. Moji rodiče ale českou kuchyni nesnesou. Den co den rýži. Ale u hodně mých známých je dokonce i vaření českých jídel na denním pořádku.“

Odpověď Tomi: „Nevadí mi, ale rýže je rýže.“

Odpověď Věra: „Chutná a moc.“

Odpověď Lubor: „Chutná stejně jako jiné, pokud je dobrý kuchař.“

Přání:

21. Čím byste chtěl být?

Odpověď Taly: „Diplomatem nebo kosmonautem. Ty mají rádi všichni. Otec by ze mě rád měl nějakého ředitele banky, ale nedá se říct, že by mě do něčeho extra nutil.“

Odpověď Tomi: „Úspěšným podnikatelem, chtěl bych se zaměřit na mezinárodní obchod.“

Odpověď Věra: Chtěla bych být úspěšná podnikatelka.

Odpověď Lubor: „Největším "mafianem". Ne dělám si srandu. Ale jde tu o vlivnost.“

22. Pokud by to bylo možné, změnil byste to, kým jste? Proč ano? Proč ne?

Odpověď Taly: „Rozhodně ne. Jsem spokojený, kým jsem, kde žiju a s lidmi, které mám okolo sebe. Možná časem bych chtěl poznat i jiné země, jiné lidi. Ale to je ještě ve hvězdách kam a kdy půjdu.“

Odpověď Tomi: „Nezměnil. Jsem rád, kým jsem a jsem na to hrdý.“

Odpověď Věra: „Nic bych neměnila, jsem spokojená s tím, co teď mám a kým jsem.“

Odpověď Lubor: „Jsou určité nedostatky, které však neshledávám pro mě úplně důležité, takže asi ne.“

23. Shodují se Vaše přání/sny s přáními/sny Vašich rodičů?

Odpověď Taly: „Ani moc ne. Chtějí, abych se v budoucnu sám uživil a byl spokojený se svým zaměstnáním. Ale nad mým snem jenom kroutí hlavou.“

Odpověď Tomi: „Víceméně ano. Chtějí, abych byl jednoho dne schopný se o ně postarat a když budu úspěšný v podnikání, tak toho budu schopný.“

Odpověď Věra: „Asi neshodují, ale vlastně ani nevím, čím by chtěli, abych byla.“

Odpověď Lubor: „Ne vždy.“

6. 4. 1. Průběh sběru dat o rodičích

V této práci porovnávám proměnu identity a vůbec stylu života dětí oproti jejich rodičům. Kromě otázek pro mé mladé respondenty, jsem si připravila také otázky pro jejich rodiče. Jelikož by bylo velice časově náročné a troufám si říci neuskutečnitelné sejít se s takto pracovně vytíženými rodiči často z jiného města než z jižních Čech osobně, rozhodla jsem se tyto otázky prodiskutovat přímo s jejich dětmi a zahrnout je do této práce ve formě ucelené výpovědi.

Výpověď Talyho: „U starší generace jsem si integrace všiml jen minimálně. Není to jako u nás mladších. I u jedinců, co tu žijí třeba 30 let. Přijeli do Čech za lepšími podmínkami. Studovali tu a následně pracovali v továrnách a tak. Umí dobře česky a pracují většinou na tlumočnických pozicích nebo na místech s přímým kontaktem s českými občany. Ti mají samozřejmě lepší vztah k něčemu cizímu než ti ostatní, kteří přijeli o mnoho let později. Řekl bych, že je poznat kdo žije v ČR již delší dobu na první pohled. Obvykle dokážou mluvit českým jazykem, oblíkají se jako normální lidi a mají větší ego. Moji rodiče přijeli do ČR za vyšší životní úroveň, pracovními možnostmi a nadějí na lepší život. Nyní pracují cca 77 hodin týdně, což je podle mě dost. Jejich práce je asi tak úplně nenaplnuje, ale dělají to, co umí nejlépe a to je obchodování. Asi nejsou tak úplně úspěšní, ale vždy říkají, že bylo hůř. Jako první tu byl 5 let švagr z matčiny strany a pracoval v továrně. Celá naše rodina má trvalý pobyt. Stačí si o něj požádat na OAMP (odbor azylové a migrační politiky). Ti, kteří ho nemají, mají alespoň dlouhodobý pobyt. Naši dodržují všechny vietnamské tradice a zvyky. Můj otec je hodně věřící a občas mě k tomu i navádí. Ty české tradice berou spíše jako komerční záležitost (Vánoce). Nemají k tomu nějaký extra vztah. Dá říct, že se baví spíše s vietnamskou komunitou, ale tak jsou i výjimky. Mají pár českých známých, kteří jim kdysi nějak pomohli a tak jim jsou zavázáni. Přirovnal bych to k heslu: „Neděkuj, pamatuj.“ To můžu potvrdit z vlastní zkušenosti, že se tím samým řídím i já. A nemá to tak jenom naše rodina, ale většinu rodin. Co se týče mě a studia, tak si rodiče vždy přáli, abych šel co nejdál a co nejvýš. Taky mi občas mluví do toho, jakou práci bych měl v dospělosti mít, s kým bych se měl stýkat a tak podobně. Ale to dělá přeci každý rodič. Naštěstí mi nemluví do randění. Tedy do té doby, dokud zvládám školu bez problému. Rodiče žijí skromným životem, což se nedá říci o mě. Stačí jim jakákoli maličkost k radosti. Taky podle svého názoru jsou starší Vietnamci větší sobci a přetvářky. Samozřejmě se dá říct, že hodně darují, ale to je jen, aby si o nich veřejnost myslela to nejlepší. Neskutečně dbají na dobrou pověst a image, ale vevnitř dělají všechno dobrý pro sebe a jejich rodiny. To by se určitě mělo a nemělo by být, co vyčítat. V naší komunitě si nejvíce váží lidí, co vystupují na veřejnosti a zastupují celou vietnamskou komunitu. Organizují společenské akce, vybírají peníze a pomáhají ostatním lidem. Koho naopak odsuzují za to, že svým způsobem „kazí“ naši komunitě pověst jsou lidé, kteří dělají všechno za peníze, a těm je lepší se vyhýbat.“

Výpověď Tomyho: „V roce 1975 táta dostal příležitost od státu letět do tehdejší ČSR, aby se naučil nějaké řemeslo a poté se vrátil zpět do Vietnamu a pomohl rozvíjet svou vlast. Po 7 letech se vrátil zpět do Vietnamu, ale práci nenasel. ČSR si velmi oblíbil, líbili se mi lidé, jejich pohostinnost. Nakonec se v roce 1995 vrátil zpět i se svojí rodinou do ČR. Za těch 7 let, co tu prvně strávil, se na škole při učení řemesla učil také česky. Táta dělá často chyby ve skloňování a nemá tak velkou slovní zásobu, ale v pohodě se s každým domluví. To mamka je v českém jazyce mnohem lepší, chodívala dokonce často překládat kamarádkám, když šly k doktorovi. Celkově jim ale nejsložitější připadá gramatika, skloňování a výslovnost. Týdně pracují s mamkou cca 95 hodin. Práce ho asi moc nebaví, přece jen prodávání ve večerce není jeho parketa, ale je to hlavní příjem naší rodiny a musí to dělat. Živí nás děti, zatímco pořád studujeme. Mamka mimo prodávání ještě jezdí s lidmi po doktorech a překládá. Táta se hodně zapojuje do aktivit co se týče svazu Vietnamců v Teplicích a České Republice. Celkově si myslím, že jsou šťastní, že nás dokážou zabezpečit, co se týče studia, oblečení, jídla a bydlení a to je nejdůležitější. Když se naši stěhovali do ČR, nikoho z příbuzenstva tu ještě neměli. Dokonce byl prý první z vesnice, který odjel do zahraničí. Každopádně je těžké poznat kdo je v ČR jak dlouho, záleží na mnoha faktorech, jako je třeba jazyková úroveň nebo bohatství, jaké má ten jedinec zázemí. Moje celá rodina má trvalý pobyt. Dříve jsme museli být v ČR po dobu 10 let. Ale tak zhruba před 5 lety se to změnilo pouze na 5 let a musíte se podrobit zkoušce z českého jazyka. Ti, co nemají trvalý pobyt, mají dlouhodobý a je jednodušší je vyhostit z republiky. V naší komunitě si rodiče váží mladé generace, která studuje na vysokých školách, zapojují se do kulturních akcí a snaží se českým lidem ukázat naši kulturu a podat jim to tak, aby nás chápali. Na druhou stranu je tu velké množství kriminální aktivity – konkrétně drogové aktivity. S tím se ale nedá nic dělat. Když to nebudou Vietnamci, bude to dělat někdo jiný. Tohle se nezmění. Co se týče rozhodování v osobním životě, řekl bych, že máme se sestrou velkou svobodu. Sestra studuje mezinárodní vztahy - právo a podnikání na VŠE a já International Business v anglickém jazyce na Metropolitní Univerzitě. Ale jsou určité věci, které musíme dodržovat. Například musíme mluvit slušně s dospělým člověkem, nesmíme zapomenout na svoje kořeny atd. Práci a partnery si tedy samozřejmě vybíráme každý sám, ale kdybych si domů přivedl českou partnerku, musela by rodičům dokázat, že chápe naše tradice a bude vychovávat naše děti v duchu vietnamských tradic a nestanou se z nich 100% Češi.“

Výpověď Věry: Moji rodiče přijeli do ČR za lepšími životními podmínkami, už když tu měli usazené vzdálené příbuzné, takže jim mohli poradit co a jak po příjezdu a vypomáhat s pobytem v neznámém prostředí. Nyní v ČR máme trvalý pobyt a naši pracují cca 8 – 10 h denně. Svoji práci asi moc nepovažují za uspokojivou a nepřipadají si moc úspěšní. Ale vzhledem k tomu, co všechno pro mě dělají si myslím, že úspěšní jsou. Záleží na úhlu pohledu. Naši jsou celkem tolerantní, chtěli, abych šla určitě na vysokou školu, ale výběr nechali zcela na mě. Vždy mi řeknou svůj názor na danou věc, ale v žádném případě mi ho nevnucují, rozhodnutí je potom zcela na mě. Pokud bych si domů přivedla přítele českého původu, asi by se jim to moc nelíbilo, ale myslím, že by ho nakonec přijali.“

6. 4. 2. Průběh sběru dat u zbylých respondentů

Zbylé tři respondenty se mi podařilo získat prostřednictvím slečny Věry díky technice sněhové koule. *„Metoda sněhové koule patří v oblasti kvalitativních metod k jedné z nejčastěji používaných. Základním východiskem pro aplikaci této metody je získání kontaktu s první vlnou či „generací“ účastníků výzkumu. Hovoříme o tzv. nulté fázi. Prostřednictvím prvního kontaktu získáváme skupinu prvních kandidátů pro první fázi. Tato skupina kandidátů je složena z osob, které nominuje účastník nulté fáze, a kteří tak tvoří soubor potenciálních účastníků výzkumu.“*⁴⁵ M. Disman tuto metodu sněhové koule neboli „snowball“ popisuje jako techniku identifikace populace, nikoliv jako vytvoření reprezentativního vzorku. Základ je ve výběru jedinců, kteří nás jakožto původní informátoři zavedou k jiným členům naší cílové skupiny.⁴⁶ V této práci hraje roli původní informátorky slečna Věra. Její zásluhou jsem získala další dva kontakty z řady kamarádů a známých z vietnamské komunity, kteří byli ochotní mi pomoci prostřednictvím elektronické pošty. Následně se mi podařilo díky jednomu z nich obdržet kontakt a doporučení na dalšího a také mého posledního dotazovaného. Prvnímu respondentovi nevádí uvést do této práce jeho celé jméno. Jmenuje se Nguyen Xuan Viet a je mu 21 let. Dalším dotazovaným se stala osmnáctiletá Hany, díky které

⁴⁵ MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2006. Psyché. s. 132. ISBN 80-247-1362-4.

⁴⁶ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: : příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2002. s. 114. ISBN 80-246-0139-7.

jsem získala kontakt na mladší, 14 letou slečnu Khanh Ly. Těmto třem dotazovaným jsem prostřednictvím elektronické pošty zaslala otázky, které jsem v první fázi pokládala respondentům na osobních schůzkách. V první části odpovídají na otázky určené právě jim. V druhé části byli respondenti pověřeni položením dalších otázek jejich rodičům.

6. 4. 2. Dotazník zasláný třem posledním respondentům – 1. část

Otázky pro respondenty:

Kultura:

1. Kolik je Vám let, narozen v ČR?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Je mi 21 let a narodil jsem se ve Vietnamu. Do České republiky jsem přiletěl, když mi bylo 5 let. Do té doby mě vychovávali prarodiče.

Odpověď Hany: Ji mi 18 let a narodila jsem se v ČR v Ostravě, nyní žiji ale ve Znojmě.

Odpověď Khanh Ly: Je mi 14 let a narodila jsem se v České republice.

2. Má Váš odlišný původ vliv na Vaši identitu, cítíte se více jako Čech nebo Vietnamec?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: V České republice žiji už tedy 16 let a považuji to tu za svůj druhý domov. Ale přece jenom někde tam uvnitř mě stále táhne k Vietnamu. Je to způsobeno asi tím, jak mě rodiče vychovávali. Přes den jsem v Česku, ale poté, když se vrátím domů, tak jsem jakoby zase odletěl do Vietnamu. Dodržovali jsme tradice a i díky tomu, že mám docela velkou rodinu, tak ve mně velká část "Vietnamce" stále zůstalo.

Odpověď Hany: Ze začátku to hrálo velkou roli, protože se mi děti ve školce smály, že jsem jiná, bývala jsem za to i naštvaná že jsem Vietnamka, cítila jsem se spíše jako Češka. Ale teď jsem pyšná na to, že jsem Vietnamka a cítím se víc jako Vietnamka, můj původ nijak neovlivňuje moji identitu.

Odpověď Khanh Ly: Myslím, že mě rodiče vychovali podle vietnamských hodnot. Rozhodně jsou mé názory a moje chování celkem často odlišné od mých českých přátel, protože jsem byla naučená, že to tak je. Cítím se asi více jako Vietnamka i přesto, že se považuji za "banánové dítě".

3. Jako roli v tom myslíte má Vaše osobnost a vaše rodinná historie?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Historii v tom smyslu, co rodiče museli udělat, abychom dnes byly tam, kde jsme a také odkud pocházíme, tak ano. Víte, já a moje

sestra jsme nikdy nebyli rozmazlováni. Jsem si vědom toho, co rodiče museli obětovat a jak tvrdě museli pracovat. Když přiletěli, neměli v podstatě nic. Tvrdě dřeli někdy i 20 hodin denně a já s mojí sestrou jsme byli převážně u příbuzných či paních na hlídání. Zprvu, když jsem byl mladší, jsem si to neuvědomoval, ale čím více stárnu tak si čím dál více cením toho, co pro nás udělali.

Odpověď Hany: Myslím, že v tom velkou roli hraje rodinná tradice a historie, protože je to prostředí ve kterém žiji, rodiče my vždy připomínají, že ať žijeme kdekoliv, nesmíme zapomenout na to, odkud pocházíme.

Odpověď Khanh Ly: To, v jakém duchu (vietnamském) mě rodiče vychovávají, má zřejmě největší dopad na můj charakter, ale přeci jen chození do české školy a vůbec to prostředí mimo domov má také své dopady na mou osobnost.

4. Jak byste popsal Vaše přizpůsobování a včleňování se mezi kulturní a sociální prostředí ČR, případně byl jste si tohoto procesu vůbec vědom anebo jste se setkal s určitými překážkami?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Chodím do české školy od první třídy. A přiznám se, že jsem žádný velký problém s včleňováním neměl. Spolužáci mě vždycky přijímali mezi sebe bez problémů a to vydrželo až do dnes. Ale něco jiného je to mimo školu. Ne přímo, ale když jdu po ulicích nebo sedím v metro či autobuse, tak mam přeci jenom divný pocit. Někteří lidé, hlavně ti starší na mě občas tak divně dívají. Toho pocitu se asi nikdy nezbavím a to je ten hlavní důvod, proč se jednoho dne chci vrátit do Vietnamu, i když mám ČR moc rád. Mezi svými se jen přece budu cítit lépe.

Odpověď Hany: Jak už jsem řekla. Zhruba do 5 let to pro mě byl problém, v té době nebylo v ČR tolik Vietnamců jako nyní, takže jsem byla dost odlišná, myslím, že to záleží na obou stranách, někdo vás přijme rychle, někdo později, ale nějak extra velké problémy se začleňováním jsem neměla. Většinou jsou lidi milí a kamarádští.

Odpověď Khanh Ly: Ne, nemyslím si, že bych měla problém se přizpůsobit. Spíš si něčeho takového vůbec nejsem vědoma.

5. Můžete popsat Vaše rodinné zvyky?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Popravdě moc jich neznám a stydím se za to, takže napíši alespoň pár zvyků, na které si zrovna vzpomínám. Máme doma oltář, jako každá vietnamská rodina. Podstatě jde o to, že uctíváme naše předky. Každý rok si připomínáme den, kdy umřeli tím, že se celá rodina sejde a společně povečeříme.

Odpověď Hany: Tak naše zvyky se rozhodně o hodně liší od těch českých. Jiná kultura, náboženství, mentalita podobně. Na příklad u nás doma, když se chystám na přijímací zkoušky nebo mám důležitý test ve škole, mamka zapálí vonnou svíčku a prosí předky, aby mi to dobře dopadlo, a já musím rozkrojit ovoce. Nebo například nesmíme mít otočenou postel tak, že ležíme hlavou směrem ke dveřím.

Odpověď Khanh Ly: Tak třeba pokaždé na začátku a na konci měsíce je takový menší obřad. Rodiče koupí čerstvé ovoce, květiny, zapálí svíčky a vonné tyčinky a modlí se. Čerstvé květiny máme na oltáři víceméně neustále, nejčastěji chryzantémy. Rovněž v tyto dny jezdíme do jednoho ze dvou buddhistických chrámů v České republice a tam probíhá mše a platí stejné zvyky jako doma.

6. Jak se liší tyto zvyky od českých tradic, pokud je znáte. (Odlišnost ve stylu prožívání, náhledu občanů na tradice, důslednost/nedůslednost, individualita nebo stoprocentní dodržování všech... --> Dodržujete zde v ČR Vaše tradice stejně pevně, jako kdybyste byl ve Vietnamu či nikoliv a nezačínáte slavit i české svátky v důsledku integrace?)

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Ve vietnamské kultuře se klade velký důraz na rodinu, což u českých tradic tolik nepociťuji.

Odpověď Hany: Jelikož jsem se tu narodila a byla vychovávána českou "tetou", se kterou jsme slavili Vánoce, Velikonoce nebo Mikuláše, tak tyto svátky dodržujeme dodnes. Samozřejmě si je přizpůsobujeme. Také nesmíme zapomenout na to, odkud opravdu jsme a pro naši rodinu jsou vietnamské svátky hodně důležité. Například na Nový lunární rok mamka dodržuje všechny tradice a zvyky.

Odpověď Khanh Ly: Myslím, že i přesto, že žijeme v zahraničí, své zvyky a oslavy dodržujeme, tak jak máme. Jediný zádrhel je asi v tom, že nemáme určité pokrmy, co se většinou jedí na Nový lunární rok a podobně, protože tady nejsou k sehnání apod.

Co se týče dodržování svátků a tradic, tak si myslím, že je větší procento Vietnamců, kteří jsou věřící, vesměs hlavně budhistů. Zním pouze málo Čechů, kteří jsou křesťané, a od svých přátel vím, že určitě nedodržují všechny ty tradice na Vánoce, nemluvě o Velikonocích.

7. Jak byste popsal svůj životní styl?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Jelikož si už umím vážit peněz, tak bych svůj životní styl popsal slovem "skromný". Nekouřím, alkohol piji minimálně a to převážně v rodinném prostředí. Ještě nikdy jsem nebyl na žádné party a ani to do budoucna

neplánuji (pro zajímavost na svém maturitním večírku jsem pil jen energetické nápoje a ve 2 hodiny ráno jsem se sám odvezl autem domů, jelikož mně to tam nebavilo. Ve volném čase sportuji, anebo pomáhám rodičům v obchodě. Jsem introvert. Přátelé jsem nikdy moc nevyhledával, ale za ty, které mám, jsem rád.

Odpověď Hany: Myslím, že můj životní styl se nějak neliší od průměrných českých teenagerů, přece jen jsem se tu narodila a mám i hodně českých kamarádů.

Odpověď Khanh Ly: Vietnamci se hodně zabývají rodinou. Rodina je pro ně to nejdůležitější. Rodiče často zmiňují, že se čeští občané velice často rozvádí. Nebo když děti dosáhnou 18 let, většinou je rodiče nechají dělat si, co chtějí, volnou ruku. A pak také, že se v dospělosti pak už moc nestarají o rodiče. To je ve Vietnamu velice důležité. Postarat se o své staré rodiče.

8. Dokázal byste popsat, jak se liší (pokud se liší) Vaše identita od rodičů, prarodičů, případně jak se proměnila v důsledku procesu integrace?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Už jen proto, že odmalička vyrůstám tady, tak se naše názory s rodiči v mnohém liší, ale já to plně respektuji, a vždy rád naslouchám.

Odpověď Hany: Moje identita je tak nějak namíchaná, řekla bych. Někdy se chovám jako Češka, někdy jako Vietnamka. Kdežto rodiče se drží stále svých tradic. Chtějí například, abych si v budoucnu vzala vietnamského partnera. Přišli sem koneckonců ve vyšším věku a ČR je pro ně stále cizí zemí.

Odpověď Khanh Ly: Myslím, že dnešní mladá vietnamská generace žijící v Česku je už hodně počeštělá a tvoří se hodně vietnamsko-českých párů a rozhodně se hodně liší od našich rodičů a s prarodiči už vůbec nelze srovnávat. Ale to je jen jedna část. Druhá část mladých Vietnamců, poslouchá své rodiče, jako například já a považuje svůj původ, zachování svých tradic za důležité.

Jazyk:

9. Jakou školu studujete?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Studuji ČVUT na fakultě Informačních technologií.

Odpověď Hany: Studuji čtvrtým rokem Znojemské gymnázium.

Odpověď Khanh Ly: Studuji gymnázium.

10. Jak jste se naučil ČJ?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Nejjednodušším způsobem jak to šlo, jelikož jsem na tohle strašně líný. Naučil jsem se ve škole, kde to šlo to v podstatě samo.

Odpověď Hany: Jako malá jsem chodila na výchovu k české „tetě“.

Odpověď Khanh Ly: Dříve jsem měla „babičku“ a „dědu“ na hlídání.

11. Jste spokojen se svou češtinou?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Ne, stále dělám chyby v pravopise, ale když se soustředím tak to jde.

Odpověď Hany: Rozhodně, někdy ani nejde poznat, že jsem Vietnamka.

Odpověď Khanh Ly: Ano.

12. Máte doučování?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Už ne, ale měl jsem od první až do deváté třídy. Byla to moc hodná paní, mnoho mě naučila a stále jsme v kontaktu.

Odpověď Hany: Ne, spíš já občas doučuji někoho jiného.

Odpověď Khanh Ly: Ne.

13. Co Vám připadá na ČJ nejsložitější?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Pravopis určitě. Například psaní i/y, s/z, mně/mě, malá velká písmena. Pro lidi, kteří nově přiletí tak je to výslovnost písmen j, ž či r.

Odpověď Hany: Obecně český jazyk je hodně složitý jazyk, hlavně gramatika a výslovnost některých písmen mi dělá problém.

Odpověď Khanh Ly: Pro cizince je velice těžké skloňování a časování a záležitost pravopisu určitě není jednoduchá.

14. Jak mluvíte doma?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Vietnamky s rodiči a česky se sestrou. Co se týče vietnamštiny tak slovem to ještě jde ale písmen to je bída děs a stydím se za to.

Odpověď Hany: S rodiči vietnamsky, se sourozenci česky a s vietnamskými kamarády oba jazyky.

Odpověď Khanh Ly: S mamkou mluvím napůl česky, napůl vietnamsky. S tatškou jen vietnamsky. Naštěstí nemám přísné rodiče a nenutí mě mluvit pouze vietnamsky. Sem tam prohodí, že bych měla doma mluvit pouze vietnamsky, ale v průběhu konverzace na to každý zapomene. Doma rozvíjím svou vietnamštinu a zároveň češtinu svých rodičů.

15. Rozuměl jste česky, když jste do školy nastupoval?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Jelikož jsem předtím ještě jeden rok chodil do školky, kde jsem toho hodně pochytal, tak ano.

Odpověď Hany: Ano.

Odpověď Khanh Ly: Ano.

Bydlení:

16. Kde a s kým momentálně bydlíte?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Po několika stěhováních z jednoho bytu do druhého, kvůli kterému jsem musel třikrát měnit školu, jsme si konečně koupili dům. Tudiž stále žiji s rodiči a sestrou. Od minulého roku tu s námi bydlí ale ještě i babička.

Odpověď Hany: S mámou, mladší sestrou a bráchou v bytě ve Znojmě.

Odpověď Khanh Ly: Bydlím v bytě v libereckém kraji s oběma rodiči a mladší sestrou. Brzo však hrozí, že taťka se sestřičkou odletí do Vietnamu napřed a mamka tady se mnou počká, než dostuduji gymnázium a potom také odletí domů. Já dostuduji vysokou školu (snad) a pak se uvidí. Rodiče se mě snaží nasměrovat zpátky domů, do své vlasti. Ale těžko říct. Narodila jsem se tady, žiji tady od narození. Česká republika se zdá jako má vlast.

Sociální vztahy:

17. Chtěli Vaši čeští spolužáci naučit něco z vietnamštiny ve škole?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Ano, chtěli. Většinou to ale byly jen samé nadávky, aby byla sranda.

Odpověď Hany: Ano ale vždy jen sprostá slova.

Odpověď Khanh Ly: Pokud se naskytne toto téma, zeptají se, jak se něco řekne vietnamsky.

18. Zajímali se žáci o Váš původ, o Vaše tradice nebo kulturu ve Vietnamu?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Věděli, že jsem z Vietnamu, ale že by se konkrétně ptali na kulturu, tak to ne. Párkrát se třeba zeptali, jestli jím psí maso.

Odpověď Hany: Moc ne, spíše učitelé měli zájem.

Odpověď Khanh Ly: Myslím, že ano. Mám kolem sebe skvělé lidi, které tyto věci zajímají.

19. Vídáte se s spolužáky i mimo školu?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Mám partičku, se kterou občas někam zajdeme na oběd či si zahrát nějaký sport, ale takhle večer někam na party, tak to ne.

Odpověď Hany: Ano, ale jak s kým.

Odpověď Khanh Ly: Ano.

20. Chutná Vám české jídlo?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Ano, ale záleží samozřejmě, jak je připravené. Každé jídlo se dá zkazit a je jedno z jaké země pochází.

Odpověď Hany: Ano, hlavně řízek s bramborovým salátem.

Odpověď Khanh Ly: Moc mi chutná.

Přání:

21. Čím byste chtěl být?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Odmalička jsem chtěl dělat něco, kde bych pomáhal nebo chránit lidi. Policistou či vojákem tu v ČR být nemůžu, jelikož nemám české občanství. Nabízí se tu možnost vrátit se do Vietnamu, ale tam je stále komunismus a sloužit s věděním, že sloužíte režimu, který neuznávám, to bych nemohl. Je tu ale jedna možnost. Po dokončení studia chci nastoupit do Francouzské cizinecké legie. Takže odpověď na tuto otázku je vojákem.

Odpověď Hany: Chtěla bych studovat marketing nebo práva.

Odpověď Khanh Ly: Nemám tušení, čím bych chtěla být. Možná něco s módou.

22. Pokud by to bylo možné, změnil byste to, kým jste? Proč ano? Proč ne?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Řekl bych, že bych asi nic nezměnil.

Odpověď Hany: Ne, jsem hrdá na to kým a kdo jsem. Kdybych se měnila, nebyla bych to já.

Odpověď Khanh Ly: Ne, asi ne. Snažím se to, že jsem vychovávána ve dvou kulturách brát jako pozitivní věc. Mám náhled do obou kultur a můžu si z každé vzít to nejlepší.

23. Shodují se Vaše přání/sny s přáními/sny Vašich rodičů?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Ne, rodiče s tím, že chci být vojákem, moc nesouhlasí. Už vlastně minulý rok jsem chtěl narukovat, tehdy jsem byl dva týdny ve Francii na přijímacím řízení, pak jsem ale požádal o odklad, jelikož jsem potřeboval vyřídit potřebné papíry předtím, než bych tam na pět let odletěl. Rodiče mě ale přemluvili, ať tu dostuduji a pak ať si teprve dělám, co chci.

Odpověď Hany: Máma mě ve všem podporuje.

Odpověď Khanh Ly: Ne, bohužel. Jelikož ve Vietnamu bydlíme blízko letiště a ve škole mi jdou jazyky, taťka si představuje, že budu pracovat na letišti a uvádět zákazníky, lidi ze zahraničí či tak něco. Nemám ponětí, jak to funguje, taťka si myslím taky ne. Ale věřím, že pokud budu mít jasno v tom, co chci dělat a sdělím to rodičům, budou mě podporovat v mém snu.

6. 4. 3. Dotazník zasláný třem posledním respondentům – 2. část

Otázky pro rodiče:

1. Jaký byl důvod Vašeho přicestování do ČR?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Naši se sem přistehovali kvůli práci. Nechtějí, abychom my, jejich děti, musely dělat to co oni, tedy pracovat ve večerkách a v tržnici. Ve Vietnamu je strašně velká konkurence a platy velmi nízké.

Odpověď Hany: Hledání lepší budoucnosti, práce, za penězi.

Odpověď Khanh Ly: Tátu sem poslala vláda, aby tu pracoval. Přijal tuto nabídku za účelem vydělat si peníze, pomoci rodině a vrátit se domů a pomoci své vlasti. Mamka přijela s tátou, za účelem vydělat peníze a pomoci rodině ve Vietnamu.

2. Měl jste již nějakého svého člena rodiny v ČR před Vaším příchodem?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Ano, první z naší rodiny, který sem přiletěl byl brácha mého táty, pak táta. Ten byl druhý na řadě, přesněji v roce 1992, takže ani nebyl u toho, když jsem se narodil. Mamka přiletěla o dva roky později.

Odpověď Hany: Ano, máma tu měla strýce.

Odpověď Khanh Ly: Ano.

3. Lze u Vašich krajanů v ČR poznat, zda jsou již v ČR již delší dobu, a pokud ano, podle čeho? Odpověď Nguyen Xuan Viet: Ano jistě a není to ani moc těžké. Už jen finanční situace o něm hodně napoví. Když sem někdo nově přiletí, musí většinou splácet dluh, který si udělal, aby se sem mohl dostat a to je něco okolo 10 000\$ což je cca 200 000 Kč.

Odpověď Hany: To je individuální, ale asi to moc poznat nejde.

Odpověď Khanh Ly: Rozhodně. Za prvé podle věku tito lidé většinou mluví dobře česky, umí česky psát a tak podobně.

4. Máte v ČR trvalý pobyt? Pokud ne, tak jaký?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Ano, mají trvalý pobyt a to od roku 1997.

Odpověď Hany: Ano, máma má trvalý pobyt a my její tři děti máme české občanství.

Odpověď Khanh Ly: Rodiče mají trvalý pobyt, ale já se sestrou máme české občanství.

5. Je těžké získat trvalý pobyt? Co dělají ti, kteří ho nemůžou získat?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: V dnešní době ano, v minulosti to bylo lehčí. Dříve se nemusely dělat jazykové zkoušky například. Dnes se musí nejen to, ale i doložit mnoho papíru. Když to člověk nezíská, tak se nic moc neděje. Má většinou dlouhodobý pobyt, který si musí častěji prodlužovat, je to zpravidla jednou za dva roky. Pak nemá nárok na VZP, takže si musí zajistit pojištění u jiné firmy a to je dražší, takže s financemi je na tom tím pádem hůř.

Odpověď Hany: Dnes je to prý jednoduché, ale dříve to bylo složitější.

Odpověď Khanh Ly: Celkem snadné je to pro lidi, kteří se tu narodili - děti a pokud máte čistý rejstřík - platíte všechno co máte a takové ty zásadní věci, ve kterých někteří vietnamští občané polevují. Dřív to prý bylo snazší, dnes musíte pro trvalý pobyt složit zkoušky z českého jazyka.

6. Koho ve Vaší komunitě považujete za významného a váženého, existuje naopak někdo, kdo Vám kazí pověst?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Jsou to třeba osoby na ambasádě, či vlivní lidé v tržnicích. Ale zdůrazňuji slovo "vlivní". Jsou to lidé, kteří tu jsou 20 let a více, vlastní velký majetek a jsou velmi známi v naší komunitě. Některých si vážíme, když víme, že dělají čistý obchod, mnoho z nich jsou i našimi přáteli. Ale musím také zmínit, že tu je mafiánská síť, ale o té se nechci zmiňovat. Na druhou stranu jsou naši smutní z toho, když vidíme ve zprávách o lidech kteří nelegálně pěstují marihuanu či prodávají nelegální značkové zboží, za tyto lidi se stydíme akorát vrhají na nás poctivé obchodníky špatný stín a lidé si o nás pak dělají špatné mínění.

Odpověď Hany: Za významnou osobnost máma považuje Ho Chi Minha.

Odpověď Khanh Ly: V komunitě považují za významné výše postavené lidi, mluvčí za naši komunitu, podporující naši víru. Pověst rozhodně kazí lidé, kteří provozují černý obchod - drogy, černé zboží.

7. Kolik hodin týdně pracujete?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Dříve to bylo těžké, naši v obchodě pracovali třeba 14 až 16 hodin denně, ale teď je jiná doba, docela se daří a přeci jenom jsou tu delší dobu a jsou starší a zkušenější. Takže v současné době pracují tak 9 až 10 hodin.

Odpověď Hany: O všedních dnech pracují rodiče na tržišti od 10 do 19h a o víkendech od 9 do 19h.

Odpověď Khanh Ly: Ve všední dny pracují přibližně 10 hodin, v sobotu 3 až 4 hodiny dopoledne. Máme obchod s textilem a obuví, proto to není tak náročné jako třeba u rodin s potravinami.

8. Považujete svou práci za sebenaplňující?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Jde říci, že považují. V mládí vystudovali střední školu, takže více si ani moc přát nemůžou. Jsou rádi za to, co mají.

Odpověď Hany: Pro naše je jejich práce naplňující tím, že vědí, že to dělají pro naši lepší budoucnost.

Odpověď Khanh Ly: Ano, považují.

9. Máte pocit, že jste úspěšní?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Jde to, přímo úspěšní zrovna ne, ale říkají, že jsou lidé, kteří jsou na tom hůř. Nestěžují si. Přeci jenom toho mají už hodně za sebou. Co se týče dětí, jsou na nás hrdí a v tom vidí asi největší úspěch.

Odpověď Hany: Matka si myslí, že je úspěšná, protože má skvělé a chytré děti.

Odpověď Khanh Ly: Rodiče se prý dříve považovali více úspěšní, než je tomu dnes. Ty dobré časy jsou už za nimi, dnes je horší doba.

10. Měli jste nějaká kritéria pro to, kam Vaše děti půjdou studovat?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Ano po základní škole rodiče chtěli, abychom šli se sestrou na gymnázium. Ale konečné slovo jsme měli vždy my. Rodiče nám vždy mohli dát jen doporučení.

Odpověď Hany: Žádná vyloženě kritéria neměli, ale přáli si, abych si vybrala dle svých možností a schopností.

Odpověď Khanh Ly: Ano, chtějí, abych studovala tu nejlepší možnou školu.

11. Mluvíte Vaším dětem do toho, co mají/nemají v dospělosti dělat, kde pracovat, s kým chodit...?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Hodně se s námi snaží komunikovat a vychovávat nás tak, abychom nezapomněli na to, odkud pocházíme. A to se nám zdá, že se i podařilo. Vždycky nám říkali, že třeba kouření je špatné a přímo, že nesmí kouřit, či pít alkohol dokud jim nebude 18. Nebo že je dobré si vybírat správné kamarády. Nekamarádit se s nikým kdo kouří, či chodí za školu. To, že nás tohle v dětství učili, tak doufají, že si na to v dospělosti vzpomeneme a myslím, že jim to vychází.

Odpověď Hany: Samozřejmě rodiče mají svá očekávání, ale vědí, že nám v ničem nezabrání, spíše mluví o svých zkušenostech a názorech a doufají, že si sami uvědomíme, že pro nás chtějí to nejlepší a budeme jednat správně.

Odpověď Khanh Ly: Ano, poměrně hodně.

12. Vadilo by Vám, kdyby si Vaše děti našli partnera českého původu?

Odpověď Nguyen Xuan Viet: Ano, rodiče s tím zásadně nesouhlasí. Vtloukají nám to do hlavy už od malička a doufají, že se tak jednou nestane, že si přivedeme domů Česku/Čecha.

Odpověď Hany: Nejspíše by jim to vadilo, ale pokud bychom byli šťastní, tak by neměli větší námitky.

Odpověď Khanh Ly: Ano, nemyslí si, že by to fungovalo. Česká a vietnamská kultura je podle nich naprosto rozdílná a prostě si to nepřejí.

6. 5. Shrnutí rozhovorů

V této části práce se pokusím shrnout provedené rozhovory a poukázat na některá zajímavá fakta. Pět z mých respondentů se narodilo ve Vietnamu a již jako malé děti přiletěly do České republiky, kde také vyrůstaly. Nejmladšími z nich jsou dvě dívky, Hany a Khanh Ly, které se narodily již v České republice. Přesto, že se narodily v Čechách, cítí se v současné době spíše jako Vietnamky. Khanh Ly uvedla, že přesto že je vlastně Češka a považuje sama sebe za tzv. „banánové dítě“, se cítí být spíše Vietnamkou a to kvůli tradiční vietnamské výchově svých rodičů. Nguyen Xuan Viet, který se narodil ve Vietnamu, považuje Českou republiku za svůj druhý domov, protože ho k Vietnamu stále něco táhne. Přes pracovní den je v Čechách, ale jakmile přijde večer domů k rodině, jakoby odletěl zpět do Vietnamu a to právě díky udržování tradic a vůbec jeho velké rodině. Talyho názor na to, kým se cítí být, mě zaujal tím, že řekl, že se cítí být hlavně sám sebou a to je důležité. Ačkoliv se na základní škole cítil více jako Čech, protože měl českou chuť a ve školní třídě nebyly žádné děti vietnamského původu, tak od přestupu na gymnázium se začal cítit více jako Vietnamec, a to díky tomu, že chodil do třídy s dalšími Vietnamci a také díky převažující výchově svých rodičů- již bez české chůvy. Postupem času se sám přiklonil k vietnamským tradicím, jelikož si uvědomil, že jako první narozené dítě mužského pohlaví v jejich rodině bude jednou on ten, kdo bude zastupovat celou rodinu a pokračovat v jejich tradicích a zvyklostech. Pozoruhodné je to, že uvádí, že ačkoli se to na dnešní dobu zdá bláznivé, je to tak. Z této poznámky mimo jiné usuzuji, že si je vědom toho, že v České republice nejsou lidé většinou tak tradičně založení na rozdíl od Vietnamců a i on to považuje dle jeho slov „na dnešní dobu dost ulítlé“, ale zároveň to považuje za správné a to právě díky jeho rodinné historii. Taktéž měl Tomi jako dítě kvůli pracovní vytíženosti rodičů českou chuť a tak se cítil být více Čechem. Dokonce neovládal ani vietnamský jazyk. Ten se ale později naučil díky častějšímu styku s rodiči a vietnamskými kamarády a tak se začal postupem času považovat za Vietnamce. Stejně tak Věra uvedla, že čím je starší, tím se cítí být více Vietnamkou. U Lubora záleží na situaci, kdy se cítí být více Čechem a kdy Vietnamcem. Většina respondentů se nakonec shodla na tom, že si ani nebyli vědomí žádného přizpůsobování a včleňování se mezi kulturní a sociální

prostředí České republiky, jelikož to probíhalo v době, kdy byli malými dětmi a vše jim připadalo přirozené a automatické, snadno si našli kamarády a zapadli do kolektivu.

Nejvíce mě zaujal Luborův výrok, kdy prohlásil: „*Rodina mi dala život Vietnamce, česká společnost život Čecha, i přes problémy s odlišnostmi mám osobnost života obou.*“

Co se týče rodičů mých respondentů, všichni do České republiky přicestovali s úmyslem zlepšit svou socio-ekonomickou situaci. Ačkoli nepracují tolik hodin jako dříve v době svého příletu, tráví stále spoustu času v práci. Dělají to hlavně pro lepší budoucnost svých dětí, které by se o ně měli na oplátku ve stáří postarat. Třebaže svým dětem do života zásadně nezasahují, tak mají svá očekávání a doufají, že jim půjdou příkladem, budou vzorem a vezmou v potaz jejich rady do života jako například radu najít si partnera vietnamského původu, jelikož jsou názoru, že by to v opačném případě nefungovalo díky přílišné kulturní odlišnosti. Zřejmě jako všichni rodiče si také přejí, aby jejich děti vystudovaly co nejlépe dle svých možností a schopností a našly si dobrou práci či se staly úspěšnými podnikateli.

7. ZÁVĚR

Cílem této práce bylo nahlédnout do způsobu vnímání celého integračního procesu vietnamských dětí s ohledem na jejich odlišný původ, osobnost a také rodinnou historii. Mým záměrem bylo nahlédnout do procesu přizpůsobování a včleňování se mezi kulturní a sociální prostředí České republiky a zaměřit se při tom na možné rozdíly rodinných zvyků, stylu života a proměny identity dětí oproti jejich předkům. Jelikož považuji za důležité, aby společnost byla co nejvíce vstřícná, co se týče integrace cizinců, je vhodné, aby byla dostatečně vzdělána v této oblasti. Tato práce nabízí veřejnosti ucelený přehled informací o dané problematice. Zároveň byla velice přínosná pro mne samotnou, jelikož studium pro tuto práci mi umožnilo hlouběji proniknout do dané problematiky a lépe si vyhranit postoj k ní.

Z popsaných rozhovorů dle mého jasně vyplynulo, že ačkoli se člověk může narodit v jedné zemi, jeho rodina ho dokáže natolik ovlivnit, že považuje jinou zemi, kterou dokonce ještě ani nikdy nenavštívil za svůj pravý domov. Myslím si, že kdyby se jedinec skutečně do „své vlasti“ vrátil, došel by k závěru, že jeho pravá vlast jsou vlastně Čechy, jelikož tu strávil většinu svého života a nabyl tak hodnot a postojů, které se v něm zakořenily spolu s vietnamskými hodnotami a postoji získanými v rodinném prostředí. To vše jsou ovšem pouze mé myšlenky a samozřejmě záleží na jedinci a dalších faktorech.

Dle mého názoru tedy zcela jistě nemůžeme tvrdit, že se jedná o úplnou asimilaci, kde menšina opouští své zvyky a hodnoty, které ji odlišovaly od majoritní společnosti, protože při integraci si zcela jistě ponechávají své rysy a jistým způsobem obohacují celek. Přesto bych na této kulturní rovině jejich integraci neoznačila jako tzv. tavící tyglík, jelikož si myslím, že ačkoli vietnamská komunita přináší jisté kulturní obohacení (například velmi oblíbené asijské restaurace a bistra), není tomu tak, že bychom si osvojovali jejich tradice a zvyky. Zároveň se nedomnívám, že by současný stav v České republice bylo možno nazvat multikulturalismem, jelikož se etnická mnohost a s ní spojená bohatá a rozličná kultura napříč společnostmi rozhodně nestala podstatnou a politicky prosazovanou charakteristikou společnosti. Díky výzkumu, který jsem provedla, jsem přesvědčena, že vietnamská menšina si uchovává svou kulturní odlišnost a uvnitř komunity svou soudržnost, ovšem zároveň je ekonomicky i politicky (například dne 3. července 2013 byla vietnamská menšina oficiálně uznána jako národnostní menšina a tak má nárok na státní podporu svého jazyka a kultury) pevně

vsazena do okolní společnosti: Jedná se tak o určitou formu kulturně-pluralistické integrace.

Shledávám, že mladá generace vietnamské menšiny je velmi úspěšná, co se týče začlenění do společnosti, jelikož můžeme pozorovat určité asimilační prvky a přesto si dokáže zachovat a respektovat své tradiční hodnoty, postoje a tradice svých předků. Naproti tomu starší generace je spíše uzavřenější, co se týče kontaktů s majoritní společností a pokud to není nutné, nevyhledává je. V důsledku poznatků, které jsem v této práci uvedla, usuzuji, že vskutku nelze vyjádřit všeobecné závěry o integraci vietnamské menšiny v České republice. Tento výzkum byl proveden se sedmi respondenty a tak jakékoli zobecnění by bylo nevhodné, jelikož by bylo diferenciované v důsledku věku, pohlaví, charakteru jedince, vlivu rodiny a v neposlední řadě v socio-ekonomickém postavení ve společnosti.

LITERATURA A ZDROJE

1. BARŠA, Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. sv. 4. ISBN 80-7325-020-9.
2. BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ. *Etnické komunity: Integrace, identita*. 1. vyd. Praha: FHS UK, 2011. sv. 7. ISBN 978-80-87398-13-5.
3. DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: : příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0139-7
4. DRBOHLAV, Dušan, Lenka MEDOVÁ, Zdeněk ČERMÁK, Eva JANSKÁ, Dita ČERMÁKOVÁ a Dagmar DZÚROVÁ. *Migrace a (i)migranti v Česku: Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Praha: Slon, 2010. Studie, 66. ISBN 978-80-7419-039-1.
5. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.
6. HLAVATÁ, Lucie, Ján IČO, Petra KARLOVÁ, Karel KUČERA a Mária STRAŠÁKOVÁ. *Dějiny Vietnamu*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-965-2.
7. KOCOUREK, J. *Stručné představení vietnamsko-české komunikace*. [A Brief Introduction to Vietnamese-Czech communication] In: *Interkulturní komunikace ve škole*. Praha: FFUK, 2010.
8. KUŠNIRÁKOVÁ, T. (2012): Využití gestalt přístupu tady a teď ve výzkumu mezinárodních migrací z perspektivy behaviorální geografie. In. Osman, R., Daněk, P. (eds.): *Sborník z workshopu Geografický výzkum v České republice*. Tribun EU, Brno. Dostupné z: <http://www.geomigrace.cz/?q=cs/node/73>
9. MAREŠ, Miroslav. *Etnické menšiny a česká politika: analýza stranických přístupů k etnické a imigrační politice po roce 1989*. 1. vyd. Brno: CDK Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004, ISBN 8073250500.
10. MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2006. Psyché. ISBN 80-247-1362-4.

11. RÁKOCZYOVÁ, Miroslava, Robert TRBOLA a Ondřej HOFÍREK. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2009, ISBN 9788074190230.
12. STRAUSS, Anselm L. a Juliet M. CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Vyd. 1. Přeložil Stanislav Ježek. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999, ISBN 808583460x.
13. ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9 : 249.00.
14. TESAŘ, Filip. *Etnické konflikty*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-097-9.
15. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004, ISBN 8071788023.

Internetové zdroje

1. Bariéry cizinců na české škole. In: *Inkluzivní škola: Informační portál zaměřený na začleňování žáků cizinců do českého vzdělávacího systému* [online]. META, společnost pro příležitosti mladých migrantů, 2007 [cit. 2014-04-24]. Dostupné z: <http://www.inkluzivniskola.cz/migrace/bariery-cizincu-na-ceske-skole>
2. Cizinci v ČR 2012. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD* [online]. 2012, 20. 11. 2013 [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/201+2edicniplan.nsf/kapitola/1414-12-r_2012-0900
3. Cizinci v ČR 2012. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD* [online]. 2012, 20. 11. 2013 [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/1414-12-r_2012-0900
4. ČESKÁ REPUBLIKA. USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY: O změně Statutu Rady vlády pro národnostní menšiny a o jmenování členů této Rady. In: www.vlada.cz. 3. července 2013, č. 530. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/historie-a-soucasnost-rady-15074/>
5. ČESKO. Usnesení vlády České republiky č. 6 ze dne 4. ledna 2012 k Postupu při realizaci aktualizované Koncepti integrace cizinců - Společné soužití v roce 2012. Dostupné z

[http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/0E0030F05E/\\$File/USNESEN%C3%8D_VL%C3%81DY_%C4%8CR_ze_dne_4.1.2012_%C4%8D._6_k_Postupu_p%C5%99i_realizac.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/0E0030F05E/$File/USNESEN%C3%8D_VL%C3%81DY_%C4%8CR_ze_dne_4.1.2012_%C4%8D._6_k_Postupu_p%C5%99i_realizac.pdf)

6. FRÝDLOVÁ, Pavla. Nová profese - interkulturní mediace. *SLOVO: Bulletin pro cizince a o cizincích*. 2013, 10. ročník, č. 03, s. 8-9. [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: http://www.slovo21.cz/dokumenty/Bulletin_SLOVO_03_13.pdf

7. HEJHALOVÁ, Ivana. <http://www.mediainfo.cz>: Od trhovce k vietnamské pěstírně marihuany. <Http://www.mediainfo.cz> [online]. 2013 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.mediainfo.cz/clanky/od-trhovce-k-vietnamske-pestirne-marihuany/>

8. HUDDLESTON, Jan NIESSEN a Jasper DAG TJADEN. EUROPEAN COMMISSION. *Using EU Indicators of Immigrant Integration: Final Report for Directorate-General for Home Affairs*. 2013. vyd. 2013. s. 5-13. Dostupné z: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/policies/immigration/general/docs/final_report_on_using_eu_indicators_of_immigrant_integration_june_2013_en.pdf

9. Jazyková bariéra. In: *Inkluzivní škola: Informační portál zaměřený na začleňování žáků cizinců do českého vzdělávacího systému* [online]. META, společnost pro příležitosti mladých migrantů, [2007] [cit. 2014-04-24]. Dostupné z: <http://www.inkluzivniskola.cz/kdo-jsou-nove-prichozi/zakladni-bariery>

10. KOLÁŘOVÁ, Hana a Martin ZIKEŠ. Rozhovor o soužití s menšinami s RNDr. Terezou Kušnirákovou, Ph.D.: Jsem ráda, že volba padla právě na Vietnamce. *U NÁS: LIBUŠ A PÍSNIČKY*. 2013, 7/8, s. 29-31. [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: <http://www.praha-libus.cz/unas/U-nas-7-8-2013-1-kor.pdf>

11. KRUČINSKÁ, Tereza. Reportáž: Nguyenové - vietnamští Novákové. In: *Události*. TV, TV ČT24. 12. 6. 2011, 16:28. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/127061-nguyenove-vietnamsti-novakove/>

12. KUŠNIRÁKOVÁ, Tereza. Čeští Vietnamci nebo vietnamští Češi?. *SLOVO: Bulletin pro cizince a o cizincích*. 2013, 10. ročník, č. 01, 12 - 13. [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: http://www.slovo21.cz/nove/images/dokumenty_integrace/bulletin_slovo_01_13.pdf.

13. LEONTIYEVA, Yana. Cizinci v ČR: „my“ a „oni“?. In: *Naše společnost* [online]. 2003. vyd.: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., 2003 [cit. 2014-04-24]. ISSN 2336-1646. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c3/a3916/f11/100018s_Cizinci%20v%20CR.pdf
14. OECD. *Settling in: OECD Indicators of Immigrant Integration 2012* [online]. 2012. vyd. OECD Publishing, 2012 [cit. 2014-04-23]. ISBN 978-92-64-17153-4. Dostupné z: <http://www.oecd.org/migration/integrationindicators/>
15. PECHOVÁ, Eva. Rozhovory: Děti na barvu pleti nehledí. In: *Klub Hanoi* [online]. 2012, 14. 02. 2012 [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: <http://www.klubhanoi.cz/view.php?cislocianku=2012030101>
16. Stanovy. ČESKO-VIETNAMSKÁ SPOLEČNOST. *Česko-vietnamská společnost: Nejstarší a největší celostátní organizace přátelství s VSR* [online]. Praha, 2009, 16. dubna 2009 [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: http://www.cvs-praha.cz/?page_id=115
17. ŠKODOVÁ, Markéta. Občané o cizincích žijících v ČR II.: ov70605 TISKOVÁ ZPRÁVA. In: *Naše společnost* [online]. Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., 5. června 2007 [cit. 2014-04-24]. ISSN 2336-1646. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3420/f3/100693s_ov70605.pdf
18. Vietnam. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 17. 2. 2014 [cit. 2014-04-28]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Vietnam>

PŘÍLOHY

Úvod do historie⁴⁷

Předtím, než jsem přistoupila ke zmapování současné situace integrace vietnamské komunity v České republice, považovala jsem za neopomenutelné seznámit se s událostmi, které přispěly k podobě současné vietnamské kultury v České republice.

Psanou historii Vietnamu můžeme datovat k prvním legendám plných víl a draků, statečných válečníků a království. Tyto mýty se mísily s historickými fakty a tak je dnes už těžké říci, co byla skutečnost a co ne. Vietnamskou společnost, dnes již moderní společnost, ovlivňuje nejen rozum, ale také víra. Víra v něco nadpřirozeného, v něco co je nad naše chápání. „*Vietnamci rádi položertem říkají, že jsou potomci draků a vnoučaty víl*“ (Hlavatá, 2008, s. 19). Kde tedy vzít věrohodné informace o starém Vietnamu? Čerpat informace můžeme z různých historických prací starých učenců, které vznikaly už za doby vlády dynastie Ly, která vládla mezi lety 1009 až 1225. Další známou dynastií je Hong Bang, která vládla od roku 2879 do roku 258. V království žilo mnoho kmenů včetně lidí Au Viet, kteří byli nazýváni jako obyvatelé hor a lidí Lac Viet, obyvateli nížin, kteří se zabývali především zemědělstvím jako je pěstování rýže. Přibližně ve 3. století tyto kmeny spojily, aby se mohly lépe bránit před nepřáteli přicházejících hlavně ze severu. Po jednom útoku Číny v této době, kdy zvítězil vůdce lidu Au Viet, došlo ke spojení království a vznikla tak země Au Lac. Vůdce Thuc Phan mimo jiné nechal postavit slavné Co Loa, které bylo pravděpodobně velmi rušným obchodním střediskem. Až do roku 939 bylo však dnešní území Vietnamu pod nadvládou Číny, mezi obyvateli docházelo ke vzpourám a k bojům za osamostatnění. Jako hlavní město byla zvolena právě pevnost Co Loa. V 16. století došlo k rozdělení země na severní a jižní část. Za jižní část vystupoval panovník Nguyen, který se zasloužil o spolupráci s Francií. Ta chtěla nejdříve s Vietnamem udržovat obchodní styky, a jelikož se ostatní evropské státy mohly pyšnit „základnami“ v jihovýchodní Asii, Vietnam nabízel Francii vhodné taktické řešení. Francouzská nadvláda přetrvávala v různých obměnách až do moderní historie. V roce 1945 byla prezidentem Ho Či

⁴⁷ HLAVATÁ, Lucie, Ján IČO, Petra KARLOVÁ, Karel KUČERA a Mária STRAŠÁKOVÁ. *Dějiny Vietnamu*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. s. 8-19. ISBN 978-80-7106-965-2.

Minem vyhlášena nezávislost Vietnamské demokratické republiky. V letech 1946 až 1954 pokračovaly boje proti koloniální Francii, které skončily vítězstvím Vietnamské demokratické republiky. Došlo k rozdělení země podél 17. rovnoběžky na Severní Vietnam a Jižní Vietnam. V letech 1964 až 1973 probíhala americká válka ve Vietnamu, kdy na straně Jihu bojovaly Spojené státy a straně Severu pomáhaly síly Číny a Sovětského svazu. Až v roce 1973 byla podepsána Pařížská dohoda o ukončení války, avšak boje probíhaly dál až do roku 1975, kdy si komunisté nakonec Jižní Vietnam skutečně podrobili.

V současnosti je oficiálním názvem Vietnamu Vietnamská socialistická republika s územím rozkládajícím se na východním pobřeží Indočínského poloostrova s celkovým počtem obyvatel přes 90, 5 milionu, což z něj činí 14. nejlidnatější zemi na světě.⁴⁸

⁴⁸ Vietnam. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 17. 2. 2014 [cit. 2014-04-28]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Vietnam>

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka 1: Tříúrovňová typologie integrace (dle Birche) 12

Zdroj: Pavel Barša, Politická teorie multikulturalismu, 1999.

Graf 1: Vývoj atributů spojovaných s Vietnamci (2000-2013) 20

Zdroj: HEJHALOVÁ, Ivana. <http://www.mediainfo.cz>: Od trhovce k vietnamské pěstírně marihuany. *Http://www.mediainfo.cz* [online]. 2013 [cit. 2014-04-22].

Dostupné z: <http://www.mediainfo.cz/clanky/od-trhovce-k-vietnamske-pestirne-marihuany/>